

15

TEMPS DE PANDÈMIA

«NO VULL TRANS ENTRE LES DONES»

FEMINISME EXCLOENT *VERSUS* FEMINISME INCLUSIU

SÈRIES LGTBI, DE LA A A LA Z

LINA MULERO

«UN LLARG CAMÍ PER A PODER SER»

Núm. 15 · Abril 2021 · Publicació editada pels col·lectius

REVISTA
GRATUITA

COLORES

del territori

SUMARI

- 03 EDITEM
- 04 «NO VULL TRANS ENTRE LES DONES»
El feminisme exclouent versus el feminisme inclusiu
- 07 QUEERCORE
El rebuig a l'heteronorma i a l'establishment de la cultura gai
- 10 ACTIVISME LGTBI EN TEMPS DE PANDÈMIA
- 14 SÈRIES LGTBI, DE LA A A LA Z
- 18 DOS ESPERITS
Altres maneres de viure el gènere i la sexualitat
- 21 MARTA SAMPIETRO
Una autora novell
- 22 LINA MULERO
«Les persones trans hem de recórrer un llarg camí per a poder ser»
- 26 VIATGES LGTB EN UN PANORAMA POSTPANDÈMIC
Reorientem l'activisme en el nostre passaport
- 30 DRETS I LLEIS ANTIDISCRIMINATÒRIES
La nova llei d'igualtat de tracte i no-discriminació
- 33 REIVINDICACIÓ DE LA CISFÒBIA
- 36 PARLEM DE CINEMA GAI I LÈSBIC CATALÀ
- 40 DENTON WELCH
Un gran desconegut
- 42 SINGULARITATS EN RUÏNES
El perfil narcisista
- 44 HI HA REFERENTS LGTBIQ+ A LA HISTÒRIA?

COLORS DEL TERRITORI

és una revista editada conjuntament per

- H₂O, col·lectiu de lesbianes, gais, transsexuals i bisexuals del Camp de Tarragona
- TALCOMSOM, associació LGTB de la Catalunya Central
- Colors de Ponent, col·lectiu LGTBIQ de Lleida
- LGTeBre, associació de Lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals de les Terres de l'Ebre.

Redacció

c/Martí Napolità, 7
Casal Despertaferro, Reus

Direcció

Jordi Monner i Faura

Consell de redacció

Ferran Benaiges (LGTeBre), Héctor González (Colors de Ponent), Isàvena Opisso (TALCOMSOM), Miquel Reverte (H₂O)

Han col·laborat en aquest número

Robert Bonet, Francesc Escriche, Maria Giral, Sebas González, Rafa Luna, Eloi Martín, Anaís Martínez, Berta Mascaró, Piuè, Carme Porta, Ixeya Quesada, Miquel Reverte, Lluís Romero, Marina Sendra, Jacqueline de Tortosa, Sergi Talló

Fotografia de portada

Paco Romero i Mon Feijóo

Disseny, edició i maquetació

Marc Argimon

Correcció tipogràfica

Marc Vinyes

Dipòsit legal

T-2201-2007

Impressió

Indugraf Offset S.A.
Pol. ind. Constantí
Av. Europa, s/n
Constantí (Tarragona)

Aquest número ha estat editat amb el suport de:

Permesa la reproducció total o parcial dels articles d'aquesta revista sempre i quan es citi la font: Revista COLORS DEL TERRITORI. COLORS DEL TERRITORI no es fa responsable de les opinions expressades pels seus col·laboradors i col·laboradores als articles i reportatges. COLORS DEL TERRITORI és una revista gratuïta • número 15, abril de 2021

FENT XARXA

Quin any hem passat! Ni en els nostres pitjors malsons hauríem pogut imaginar que estaríem tants mesos confinats ni que les mascaretes passarien a formar part de la nostra indumentària diària. Però ha succeït. I hem aguantat.

Tot i que ha estat un any ple de renúncies i frustracions, no han sigut mesos estèrils, ja que, en no poder fer activisme al carrer, les associacions LGTBIQ han hagut de reinventar-se i buscar nous mitjans telemàtics per tal de seguir lluitant pels seus drets i combatre l'homofòbia i la transfòbia. I no ha tocat més remei que posar-se les piles per dominar millor les xarxes socials, l'única via a l'abast que hem tingut per interaccionar durant aquest llarguíssim període.

Però una derivada inesperada i alhora molt útil d'aquest bolcar-nos a les xarxes ha estat que diferents associacions LGTBIQ del territori han començat a coordinar-se i muntar activitats conjuntes, com xerrades telemàtiques, taules rodones virtuals, reunions via plataformes digitals i jocs lúdics en xarxa. I paral·lelament a aquesta feina, nascuda de manera horitzontal, ha ressorgit una idea cíclica, mai consolidada, de crear una xarxa estable que servís d'amplificador de la tasca duta a terme per les associacions LGTBIQ del nostre país, fomentant la cooperació i visibilitzant la realitat LGTBIQ. Així ha nascut la Xarxa d'Entitats LGTBIQ de Territori, que de manera descentralitzada, quasi llibertaria podríem dir, pretén que es conegui arreu el treball fet a cada poble i ciutat en la lluita pels drets de les persones LGTBIQ, ampliant-ne la difusió, compartint idees i teixint lligams entre les associacions LGTBIQ de tota Catalunya.

Ja fa un any vam avisar que el territori ha sortit definitivament de l'armari i és permeable a les noves identitats de gènere i proactiu en els drets LGTBIQ, però fins ara cada associació actuava únicament en el seu àmbit territorial, que prou feina li significava, i les propostes de coordinació que arribaven, quasi sempre impulsades des de la gran metròpoli, mostraven un inexplicable i absolut desconeixement de la realitat LGTBIQ als pobles i comarques de Catalunya. I fracassaven, ja que sovint, des del propi territori, se les veia més com un intent d'instrumentalització que de verdadera coordinació.

Com ja sabeu, des de fa uns anys aquesta revista l'editem de manera conjunta les associacions h2o, Colors de Ponent, TALCOMSOM i LGTeBre. En aquest temps hem après una mica sobre això de la feina en xarxa al territori i ens sentim orgullosos d'haver estat pioneres en el treball coordinat entre associacions geogràficament distants a Catalunya, i des d'aquest coneixement pensem que la recent estrenada Xarxa d'Entitats LGTBIQ de Territori, nascuda al territori i pensada per al territori, serà decisiva a l'hora de mostrar la variada realitat LGTBIQ del nostre país en el seu conjunt.

per **Jordi Monner**

director de COLORS DEL TERRITORI

Les fotos de la portada i d'aquesta pàgina formen part del projecte **Brakumo 21**, una col·lecció de fotografies que reflecteixen les abraçades després d'un any en el que, per causa de la covid-19, quasi han estat prohibides. Obra del grup format pel fotògraf i actor Paco Romero i la *musicompositant*, fotògrafa i artista visual Mon Feijóo, són un cant a la importància de l'afecte i a la fragilitat del cos.

El feminisme, per definició, engloba un conjunt de moviments que, a partir de diferents bases teòriques i pràctiques, lluiten per l'alliberament de totes les dones (i persones el gènere de les quals està en l'espectre femení i, per tant, estan afectades per la misogínia) de les estructures d'opressió a les quals estem sotmeses pel gènere. Un gènere que està travessat en major o menor mesura per múltiples factors que creen experiències diverses i complexes: colonització, raça, classe, discapacitat, orientació sexual, etc. L'experiència com a dona d'una dona negra del Senegal no serà la mateixa que la d'una dona blanca, o nicaragüenca, o trans, o autista.

No obstant això, podem veure com persones autoanomenades feministes radicals (RADFEM) i amb uns conceptes que s'expandeixen de múltiples maneres representen i difonen aquest discurs TERF. Potser us ressonen els articles i

els podcasts de Barbijaputa, els mítings de Lidia Falcón, els tuits de Towanda Rebels i les imatges de Feminista Ilustrada; qualsevol ha pogut sentir i veure els seus missatges i il·lustracions.

Però d'on venen les TERF?

El que es coneix com a feminisme radical va néixer als Estats Units a la fi de la dècada de 1960. És un moviment que buscava l'arrel de la dominació i l'opressió que pateixen únicament les dones *cis, és a dir, que responen a l'assignació del sistema medicouridic penis = home i vulva = dona.

Un dels seus fonaments es basa en la relació de producció-reproducció i les desigualtats que aquest binomi desprèn: món públic i privat, amos i esclaves, dominadors i dominades. Es considera fundadora del moviment Janice Raymond, que l'any 1979 va publicar el llibre *L'Imperi Transsexual: la construcció del marie-*

ta amb pits, considerat la base del feminisme trans excloent. El llibre aportava curiosos arguments *sui generis* contra les dones trans i a partir d'ell es van anar ampliant altres arguments i plantejaments, que han anat perfilant l'equivalència: dona «veritable» = dona cis.

Quins són els seus arguments?

L'argument més comú és l'afirmació que les dones trans no serien «veritables dones» (*sic*) perquè se les va criar i se les va socialitzar com a homes en la infància, i en molts casos van tenir adolescències i fins i tot vides adultes com a homes en què van créixer amb els privilegis socialment assignats als homes.

Altres arguments encara més rebuscats enfoquen les identitats trans com una eina del patriarcat perquè els homes entrin en els espais de les dones i puguin exercir el seu poder sobre elles; fins i tot defineixen la identitat de gènere

com un invent que funciona com a instrument opressiu quant a la realitat biològica. Sovint afirmen que les dones trans seran sempre homes, ja que biològicament no canvien, que el vocabulari neutre invisibilitza les dones i que les polítiques són més favorables per a les dones trans.

A xarxes socials com Twitter podem llegir fils de feministes radicals on proclamen un món sense gènere i desitgen que el gènere sigui abolit per tal d'aconseguir un món sense interès en la divisió per genitalitat. La conclusió perversa d'aquesta bella premissa, però, és que segons aquestes autoanomenades feministes radicals... les persones trans reforcen els estereotips de gènere!

És a dir, des de la seva perspectiva, una persona que, incòmoda amb el gènere que li va ser assignat, n'adopta com a propi un altre amb el qual s'identifica —desafiant així el sistema binari patriar-

cal—, resulta que, en lloc de denunciar la categoria de gènere, la reforça. Segons aquest grup de RADFEMs, adoptar una identitat dissident no fa sinó reforçar el sistema binari, en lloc d'ampliar les categories de gènere. Tota una pirueta argumental que costa empassar-se.

Per què calen tant aquests discursos en la població?

En la societat hi ha una confusió entre sexe i gènere, però aquesta no ve de la mà de les persones trans, com afirmen aquests moviments feministes, sinó de la incapacitat del mateix sistema per a assimilar els canvis socials i l'evolució del llenguatge.

Un exemple molt clar el trobem al DNI: en l'apartat «sexe», les categories reflectides són *femení* o *masculí* en lloc de *dona* o *home*; és a dir, pregunten pel sexe i responen amb els termes usats per al gènere.

El concepte gènere neix precisament de l'activisme feminista i del feminisme acadèmic per a desvincular la categorització establerta entorn del sexe que determina que les diferències de comportament i capacitats són una cosa innata en les persones, és a dir, que les persones amb vulva són delicades, fràgils, cuidadores, etc., per naturalesa, i que les persones nascudes amb penis són rudes, insensibles, violentes, etc., per naturalesa, i que tracten de justificar l'ordre existent (cisheteropatriarcat) per ser natural i no una construcció.

Les persones que no estan familiaritzades amb els conceptes sexe i gènere poden confondre's amb els discursos TERF; a més, qui no viu envoltat de diversitat i dissidència probablement no es planteja altres formes de gènere que conviuen en aquesta i altres societats i que realment posen en qüestió el sistema sexe-gènere.

«NO VULL TRANS ENTRE LES DONES»

EL FEMINISME EXCLOENT *VERSUS* EL FEMINISME INCLUSIU

per Berta Mascaró

En l'actualitat, la paraula TERF ha ressonat en el nostre dia a dia; però, coneixem el significat de la paraula TERF, que en realitat es tracta de la sigla en anglès de *trans-exclusionary radical feminist* ('feminista radical trans excloent')? Són un grup de feministes amb una base teòrica que genera l'exclusió de les dones trans i de la resta de realitats trans, ja que consideren dones «traïdores» els homes trans i homes «infiltrats» les dones trans, i articulen discursos que vulnereu, estigmatitzen, criminalitzen, patologitzen i neguen les seves identitats.

Desmantellant els arguments TERF

Els arguments TERF resulten molt simplistes, ja que validen el ser dona a aquelles que des de petites s'han socialitzat com a tal. Però quin tipus de dona? Una que no ha tingut els privilegis masculins. Això no sols deixa de costat les experiències de dones trans que van transitar des de molt petites i que pràcticament tota la vida han estat socialitzades com a dones, sinó que també invisibilitza les experiències de dones trans que, en haver transitat després de l'adolescència o en edats adultes, el món socialitza com a dones. I cal tenir present que aquesta socialització es dona sense importar si abans van tenir privilegis masculins, ja que tots els privilegis són contextuals i en diferents moments de la vida podrien desaparèixer, com quan es transita d'un gènere a un altre.

Les dones trans sempre parlen de la pèrdua de privilegis que han tingut a

l'hora de realitzar el trànsit; de fet, el feminisme interseccional parla de la revisió dels propis privilegis i, com hem dit unes línies més amunt, l'experiència com a dona d'una dona negra del Senegal no serà la mateixa que la d'una dona blanca, o nicaragüenca, o trans, o autista. Per tant, cal revisar els propis privilegis i treballar-los.

Ampliar el vocabulari de manera que inclogui totes les realitats persegueix eliminar l'exclusió, no les dones. Les autanomenades feministes radicals creuen en un debat entre dones = feministes i persones trans = masclistes, obviant que gran part del feminisme fa costat a les persones trans i la gran majoria de persones trans són feministes. I parlant de falta de privilegis, recordem que avui les dones trans ostenten un 80 % de desocupació, una xifra molt superior a la de la resta de franges de població.

El feminisme interseccional és un viatge d'anada

Seria interessant que cada persona que diu ser feminista radical conegués realment entorns trans, no val dir que es té una amiga trans i que s'és feminista radical. Caldria que les coneguessin, les habitessin i les escoltessin, que fossin coneixedores del que és trencar la norma, que vegin la violència permanent, simbòlica i física, fins i tot la que elles no coneixen, i que veiessin com el feminisme interseccional és un feminisme de xarxes, de cures i sobretot de revisió de privilegis.

Cal convidar-les al ball de les amigues travestis, les no binàries, les mariques..., totes les que desafien aquest sistema. Potser així s'adonaran que el feminisme interseccional és un viatge d'anada, és una alliberació d'on ja no vols sortir mai més. ■

A mitjans de la dècada de 1980, enmig de la letal negligència en la gestió de l'Administració de Ronald Reagan de l'epidèmia de la sida i d'una moral cristiana cada vegada més influent que culpava l'homosexualitat de trencar els valors familiars, diverses bandes de punk-rock van transgredir l'heteronorma amb la seva manera de vestir i les seves crítiques i iròniques lletres, on posaven en dubte els cànons del gènere dominants; naixia així el Queercore.

QUEERCORE

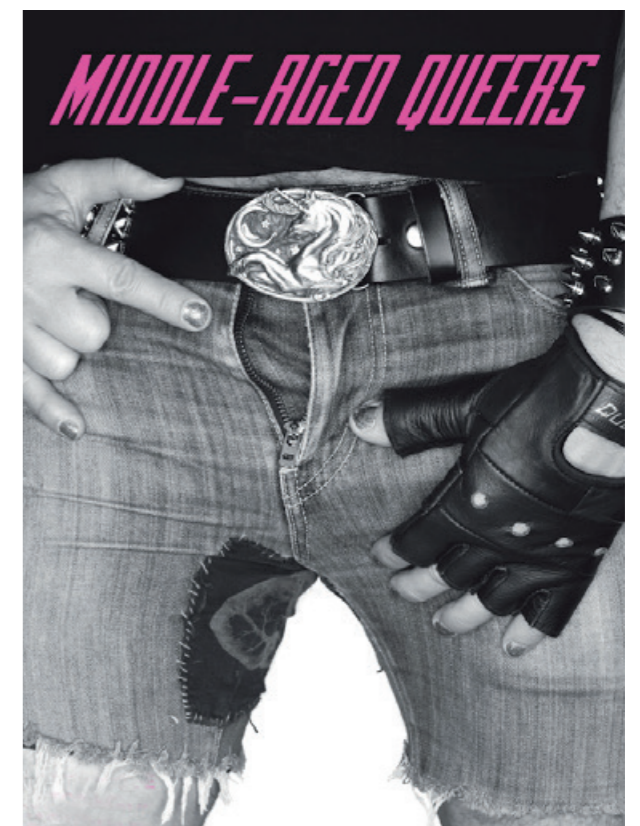
EL REBUIG A L'HETERONORMA I A L'ESTABLISHMENT DE LA CULTURA GAI

per Robert Bonet

Entre els personatges punk-rock que van transgredir l'heteronorma hi havia membres de Buzzcocks, com Pete Shelley, o Gary Floyd de The Dicks que mai no van amagar la seva ambigüitat sexual, més aviat al contrari. Aquests, juntament amb la banda de funk-hardcore Big Boys i Jayne County and the Backstreet Boys (no el grup pop de la dècada de 1990 de Max Martin), van ser els primers grups de l'escena nord-americana a «sortir de l'armari» públicament; Jay (abans Wayne) va ser la primera transgènere a liderar una banda.

El Queercore no s'ha de limitar a una zona geogràfica concreta, ja que es va dibuixar en un conjunt de contactes per tot el món. Per entendre bé el concepte és indispensable un apropament al terme *queer*, que sovint és utilitzat com una cleda en la qual entren la comunitat lèsbica, gai, bi i trans, encara que moltes teories diuen que és contraproductiu utilitzar-lo com a paraigües. Aquesta falta d'especificitat en el terme és motiu de confusió, però s'ha d'entendre que allò queer agafa significat precisament del que no és, en relació oposada a la norma.

Òbviament, la música, i la seva associació amb escenes i subcultures, no viu al marge de tot això i ha funcionat com a modalitat pràctica de la resistència simbòlica cap a les hegemonies culturals.

Del fanzín al Queeruption

Els primers fanzins, sens dubte els primers precursors del Queercore, tota aquesta escena la van denominar Homocore. El zine queer *J.D.s*, editat per G. B. Jones i el posteriorment reconegut cineasta Bruce La Bruce, va ser el que, sorgit de l'anarquisme, va utilitzar la frase *Don't be gay* per batejar tota la moguda. Va ser després quan es va canviar el prefix *homo-* per *queer-* amb la idea de reflectir una major diversitat i deslligar-se de l'ortodòxia lèsbica i gai. Aquests dos creatius exposaven «l'aburguesament del moviment gai i la problemàtica política sexual del punk», compartint el seu propi treball amb el d'altres creatius queer independents.

En aquells moments, l'escena punk mundial estava dominada per homes blancs heterossexuals, i el Queercore pretenia fugir de la idea que gais i lesbianes fossin igual de respectats que les persones heterossexuals; en aquest tipus de fanzins moltes vegades s'hi podien veure imatges pornogràfiques juntament amb textos violents i enfadats afirmant una superioritat de les persones queer. En una revista de l'època, La Bruce afirmava: «L'assimilació gai ja començava, accelerada per la crisi de la sida, i el moviment gai ja estava distanciant-se i desvinculant-se dels seus elements més rebels, extrems i anti-queer establerts, que no encaixaven en el patriarcat gai del burgès blanc.»

Pel que fa al moviment musical, no hi havia un cànon definit; les bandes podien ser formades per queers, gais, lesbianes, transsexuals, transvestits, o inclús tractar temes de diversitat LGTB sense formar part del propi col·lectiu. Martin Sorrondeguy, integrant inicialment del grup de hardcore llatí de Chicago Los Cru-dos, va muntar el 1998 Limp Wrist, una de les bandes queercore

més representativa juntament amb Pansy Division. I a finals de la dècada de 1990, els fanzins van seguir multiplicant-se. *BIMBOX*, *Holy Titclamps* o *Homocore* en van ser alguns exemples, i més endavant van destacar *Chainsaw* i *Outpunk Records*, que després van convertir-se en segell discogràfic.

Tot això va succeir paral·lelament a l'aparició de locals com Chicago Homocore i el centre i col·lectiu anarquista i queer DUMBA, feminització de DUMBO (Down Under the Manhattan Bridge Overpass), que va esdevenir un nexa entre la música i el cinema experimental. I no és casual que coincidís amb l'inici de festivals molt coneguts com a Queerpanic a Seattle, Go-Go a Olympia o el festival itinerant Queeruption, que avui encara està en actiu.

De com el Queercore va destruir la política de gènere

El moviment Queercore va coincidir amb el sorgiment del Riot Grrrl, que es va centrar en el poder cultural del feminisme, els drets reproductius i la identitat de gènere, però també a donar origen a la seva pròpia marca de destrucció de la política de gènere, inicialment a través de la performance de l'artista negra intersexual Vaginal Cream Davis. Encara que no fos músic i hagués dit: «El meu objectiu mai no ha estat entretenir deliberadament a ningú», ella va participar en grups artístics musicals com Black Flag, ¡Cholita! o The Afro Sisters, que tractaven temes obertament racials i sexuals. Es va arribar a publicar que utilitzava les seves performances per prendre mesures vertiginoses i satíriques contra l'ordre del vell món, posant al mateix nivell el privilegi blanc i el patriarcat amb un enginy matisat amb un estil com si es tractés d'un joc.

Pel Queercore no hi havia una manera única d'expressar la llibertat del gènere o la sexualitat, més enllà que això signifiqués construir la pròpia identitat al voltant d'un fetitxe, estar orgullós de tenir una MTS, tenir molts amants, ensenyar salut sexual als instituts, ser o no identificat amb els propis genitals, casar-te amb tu mateix o masturbar-te fins a la mort.

Queercore lèsbic i tribbing

De qui penseu que va ser l'aventura de canviar el prefix a Homocore per Queercore? Sí, efectivament, va ser iniciativa de les dones, i és que, a finals de 1993, Donna Dresch, creadora del segell *Chainsaw*, va liderar una de les bandes més importants del Queercore femení, Team Dresch, grup que, amb l'himne «les lesbianes volem fer punk i estem enfadades», fusionava el punk amb el pop enèrgic, amb lletres que parlaven de fustigació, violació i autodefensa. I, tot i que a Alemanya el llegat el van seguir Low-End Models, les realment pioneres en el Queercore van ser les llegendàries Tribe 8.

El *tribbing*, o més conegut com la posició de la tisora, és una antiga pràctica sexual en la qual les dones pressionaven les seves vulves l'una contra l'altra, estimulants-se els clitoris i altres parts erògenes, i és d'aquí on van treure el nom Tribe 8, banda que va ser considerada la més controvertida del moviment. Elles tocaven a l'escenari amb els seus torsos nus mentre podíem veure una castració ritual amb un penis de plàstic. Amb un estil salvatge que jugava entre el punk i el thrash-metal, cridaven: «Sadomasoquisme, fel·lació, transsexuals i nudisme femení!».

La sensibilitat queercore és cosa del present

Sense creuar les nostres fronteres, avui podem trobar bandes com Perra Vieja, Genderlexx, Meconio, Las Odio, Las Sexpeares al País Basc... També grups amb estils més mestissos com els ballarucs Tremenda Jauría o les traperes Las Witch. A més, la disputa euro rosa i capitalisme versus anarcotransfeminisme i moviment queer per l'hegemonia del moviment LGTB la podem veure en molts detalls del nostre dia a dia, no només en la música.

La plumofòbia que desprenen aquells gais que els agrada l'heteronorma —els quals arriben a considerar la poca masculinitat com a sinònim de segona classe i de feblesa, i demostren estar molt còmodes movent-se en el capitalisme i el consumisme dels negocis *gayfriendly*, on se senten protegits i reafirmats— entra en contraposició directa amb l'alliberament queer del siguis com vulguis, el visca la ploma o el Queercore que queda avui dia; fins i tot, el 28 de juny hi ha dues festes de l'Orgull a la ciutat de Barcelona: la que munten les empreses i la més alternativa i transgressora.

I és que cal no oblidar que l'LGTLBI-fòbia no només ve de fora, sinó també de dins del col·lectiu: cal vigilar aquelles idees del passat impregnades de patriarcat i heteronorma que encara són presents esperant que caiguem en els mateixos errors. Tothom —homosexuals i heterossexuals, bisexuals i queer, lesbianes i transgènere, transsexuals i intersexuals, asexuals i *trysexuals*— ha de lluitar contra l'odi al diferent, respectar la diversitat i defensar els drets de les persones. ■

ACTIVISME LGTBI EN TEMPS DE PANDÈMIA

Una de les característiques de l'activisme, per definició, és el contacte directe amb la gent i les activitats a peu de carrer, però la pandèmia provocada per la covid-19 va fer que tothom es confinés, primer a casa i després dins d'un àmbit geogràfic perimetrat. Aquesta nova realitat va obligar l'activisme LGTBI a buscar nous canals de comunicació per tal de seguir treballant contra l'LGTBI-fòbia. Paraules com Jitsi, Meet i Zoom, a més de les més habituals Skype, WhatsApp, Instagram, Twitter i Facebook, han passat a formar part del vocabulari comú i s'han convertit en eines imprescindibles en les nostres activitats diàries.

COLORS DEL TERRITORI ha parlat —òbviament de manera telemàtica— amb Berta Mascaró, Héctor González, Marc Parareda, Àlex Bixquert i Ferran Tortajada, presidents, respectivament, dels col·lectius H2O, Colors de Ponent, TALCOMSOM, LGTB Terrassa i LGTeBre, sobre l'impacte de la pandèmia en l'activisme LGTBI al territori. Amb tots ells intentem esbrinar de quina manera el confinament ha afectat l'activitat de la seva associació i quin serà el futur immediat que ens espera.

Activisme telemàtic

La Berta, d'H2O (Camp de Tarragona), ho resumeix de manera molt clara:

«Com que la presencialitat és un dels punts clau de les nostres accions, vam haver de reformular la nostra activitat i encarar-la a plataformes digitals.» Per la seva banda, l'Héctor, de Colors de Ponent (Lleida i Terres de Ponent), explica que «els serveis professionals d'acompanyament es van continuar prestant de manera telemàtica, però el que més impacte ha rebut ha estat la part assembleària i els espais de socialització i d'oci conjunt». I el Ferran, d'LGTeBre (Tortosa i Terres de l'Ebre), es mostra contundent: «L'afecció ha estat molt greu atès que un dels nostres principals objectius és ser punt de trobada de persones LGTBI.»

Pel que fa a TALCOMSOM (Vic i Catalunya central), segons el Marc, «vam suspendre totes les activitats lúdiques i vam adaptar les reivindicatives; el que no s'ha vist gaire alterat ha estat el treball amb administracions i entitats, sobretot pel que fa a creació, seguiment i implementació de plans LGTB, d'igualtat i contra la discriminació». Finalment, l'Àlex, d'LGTeBre Terrassa (Terrassa), indica que «la pandèmia va comportar la readaptació de totes les activitats per poder-les fer telemàticament o amb una cabuda reduïda. A més, la falta de contacte presencial i el confinament han afectat l'estat d'ànim i no hem d'oblidar que la possibilitat de socialitzar entre iguals és una de les principals causes del *sexili*».

Un 28-J a la pantalla

Amb aquest panorama, es fa difícil esbrinar quines activitats s'han pogut dur a terme. «A Colors de Ponent», explica l'Héctor, «hem mantingut els acompanyaments individualitzats, el treball en xarxa, els assessoraments... Inclús hem pogut fer activitats educatives per a l'alumnat de primer i tercer d'ESO. I el dia contra l'LGTBI-fòbia i el 28-J vam organitzar diferents xerrades i formacions a les xarxes». A H2O, diu la Berta, «hem disminuït les hores d'atenció presencial i hem reforçat altres línies d'atenció *online*, els actes presencials s'han aturat i n'hem creat d'altres amb format telemàtic; també hem apostat per la incidència a les xarxes en dies assenyalats, com el 28-J, d'una manera molt dinàmica amb posts, vídeos curts i concursos de preguntes *online*. També hem promogut crear xarxa amb altres entitats LGTBI del territori per poder sumar forces, fent lectures de poesia, xerrades, vídeos conjunts i debats».

El Ferran parla de la feina feta a LGTeBre: «Seguim atenent via xarxes socials a qui s'adreça a nosaltres, fent una atenció de suport individual. Hem preparat material audiovisual per visualitzar a les xarxes, hem donat suport a la campanya territorial del 28-J i hem pintat passos de vianants amb la bandera LGTBI, com s'ha fet a molts punts de Catalunya. També hem participat en el festival "Femme in

L'aparició de la covid-19 va provocar el confinament de la població, que va haver d'aprendre a relacionar-se de manera telemàtica amb el seu entorn. Al no existir contacte físic directe entre les persones, tasques com l'activisme social van caure en letargia o van haver de reinventar-se. Com ha afectat la pandèmia a l'activisme LGTBI aquest darrer any? En parlem amb els dirigents de les principals associacions LGTBI del territori.

per Jordi Monner

Arts" i vam donar suport a la projecció del llargmetratge *Été 85*, això sí, complint totes les mesures anticovid». A TALCOMSOM, en paraules del Marc, «les trobades dels divendres ara les fem *online*. Les caminades, en les èpoques en què s'han permès trobades reduïdes, han

tingut un límit de participants; el dia de la visibilitat trans* vam muntar debats telemàtics i el 28-J vam fer un altre debat LGTB televisat».

A Terrassa, l'Àlex explica que «durant el 2020 vam fer totes les activitats previstes

readaptant-les a la situació generada per la pandèmia, com una taula rodona el dia de la visibilitat lèsbica, un concurs literari i un de fotografia i una xerrada *online* el dia de la visibilitat bisexual. També hem retransmès a través de les xarxes els actes amb una cabuda reduïda com la lectura del ma-

De dalt a baix i d'esquerra a dreta:
Ferran Tortajada # LGTeBre
Héctor González # Colors de Ponent
Marc Parareda # TALCOMSOM
Berta Mascaró # h2o
Àlex Bisquert # LGTB Terrassa

nifest del 28-J i la inauguració de l'exposició "Famílies trans*": Però el 2021 hem decidit aturar l'activitat amb l'esperança que després de la pandèmia es recuperin els ànims per a reactivar l'associació.»

Virtual versus presencial

Darrerament es parla molt dels canvis en la societat que la pandèmia ha provocat. La feina a les xarxes socials d'aquests mesos modificarà per sempre la manera de fer activisme? Per l'Héctor, «els confinaments ens han obligat a desenvolupar les nostres competències digitals i ens han fet ser conscients que a distància també es poden crear vincles, teixir xarxes. Com a estratègia comunicativa, com a estri per a millorar l'accessibilitat i la participació en les nostres propostes, les eines digitals han vingut per a quedar-se». El Marc, en la mateixa direcció, apunta que, «tot i que hi ha activitats que és millor fer-les presencials, la pandèmia ens ha fet adonar de la importància de les xarxes, dels avantatges i el potencial que tenen algunes aplicacions que desconeixíem. Algunes activitats, com reunions de treball, en alguns casos són més còmodes online».

No tothom hi està d'acord. En aquest sentit, la Berta és contundent: «En un inici, quan la gent estava confinada va traslladar la seva socialització i activitats a les xarxes, i semblava que comencés una nova forma d'activisme, però quan es va iniciar el desconfinament això va perdre

força. Cal recuperar els espais del carrer per a arribar a un gruix elevat de la ciutadania que utilitza poc les xarxes o que no s'assabenta dels activismes virtuals.»

L'Àlex va en la mateixa línia: «Les xarxes faciliten el treball en equip entre entitats i actors geogràficament llunyans, però a escala local la gent té ganes de recuperar el contacte humà i, quan sigui possible, moltes coses es tornaran a fer presencials. És cert que els actes públics per via telemàtica tenen un *target* i un abast diferent i que arriben a gent que d'altra manera no s'hi arribaria, però a la xarxa hi ha tantes coses que et canses i acabes no veient res.» I el Ferran, optant per un camí del mig, creu que «algunes noves formes de fer han vingut per a quedar-se, però afegint-se, no substituint, a la trobada presencial, un cara a cara, de tu a tu, en contextos on és fàcil generar complexitats, empatia, solidaritat i activisme».

Agressions LGTBI-fòbiques a les xarxes

En alguns àmbits s'afirma que, degut al confinament, hi ha hagut un increment de les agressions LGTBI-fòbiques. És una realitat o no deixa de ser un rumor? L'Héctor explica que a Ponent «molts joves han detectat actes d'LGTBI-fòbia a les xarxes socials (burles, insults, etc.) com a fet quotidià, i potser algunes violències que abans es donaven a l'espai públic s'han desplaçat a l'àmbit digital. També hem vist alguns casos de pobles on per-

sones LGTBI s'han sentit agredides i molt aïllades; són persones que habitualment van a la ciutat per poder relacionar-se tranquil·lament de manera més anònima». El Ferran indica que a les Terres de l'Ebre no els consta cap augment però tampoc cap disminució d'agressions. I a TALCOMSOM han rebut més o menys la mateixa quantitat de consultes i atencions que altres anys. En canvi des d'H2O sí que han detectat un cert increment de les agressions LGTBI-fòbiques.

L'Àlex va més enllà de la qüestió i explica que «la denúncia pública d'agressions és una arma de doble tall: per una banda, si no ho denuncies públicament sembla que no passi; però, per l'altra, té un efecte devastador per a l'autoestima i l'empoderament del col·lectiu que fa que al final la gent tingui més por de mostrar-se tal com és». I afirma: «Hauríem d'aprendre de com ho ha gestionat el moviment feminista, aprendre a posar de manifest les desigualtats i les agressions, però protegint la identitat de les persones agredides i els detalls morboses. El que sí que hem trobat és molta més demanda de suport emocional de persones en situacions de vulnerabilitat.»

Més suport emocional i menys morbo

I com es gestionen aquestes agressions? Aquí tots coincideixen que, un cop detectades, s'ha fet acompanyament a través de trucades telefòniques i aplicacions

de videotrucada, sempre en coordinació amb els SAI,¹ als quals s'ha derivat la víctima de l'agressió per tal que rebés l'assessorament i el suport necessaris.

Alguns exemples que han sortit a la llum han estat el cas d'un home de Prades que es transvesteix i que va ser amenaçat de mort si no abandonava el poble. «Com que es va intentar aplegar el màxim de suport», explica la Berta, «les xarxes d'H2O van servir per a arribar a un nombre més elevat de gent; vam fer difusió de la seva demanda i alhora un acompanyament emocional. Al ser un cas amb molt ressò mediàtic, la premsa va acostar-se buscant morbo i sensacionalisme, però per nosaltres va ser una prioritat acompanyar-lo durant la concentració i, sobretot, donar-li suport en tot el procés». També explica el cas de dues dones trans brutalment agredides: «Van fer una denúncia als Mossos i després van contactar amb nosaltres, ja que necessitaven acompanyament i orientació judicial. Vam derivar-les al SAI.» I afegeix una dada que cal tenir present: «Han volgut que els seus noms no es sabessin, prefereixen l'anonimat i fem l'acompanyament de manera discreta, fugint dels titulars a la premsa.» L'Àlex, per la seva part, explica el cas d'una noia lesbiana que vivia amb un pare lesbòfob: «A través de la xarxa SAI vam aconseguir que la Direcció General d'Igualtat li fes un permís per a poder sortir de Terrassa i anar a casa de la seva parella.»

Uns SAI sense recursos?

En tota la conversa van apareixent els SAI. Quina ha estat la relació entre aquests i les associacions LGTBI? I el més important, són útils? El Marc explica que «hem seguit treballant conjuntament amb els SAI del nostre àmbit, ara de manera telemàtica. Per posar un exemple, tot i el confinament, el procés de creació del Pla comarcal LGTB del Ripollès va seguir el seu curs, i es va portar als plens municipals durant el 2020». La Berta, l'Héctor i el Ferran apunten en la mateixa línia de col·laboració estreta i permanent, i l'Àlex especifica que «sempre col·laborem amb els SAI perquè considerem que són les institucions qui han de donar resposta a les necessitats del col·lectiu LGTBI; en lloc de duplicar serveis, considerem que a nosaltres ens toca supervisar la seva tasca i pressionar per tal que es garanteixin els drets i les necessitats de les persones». I planteja una qüestió: «La xarxa SAI ha resultat útil, especialment en temes administratius. En les qüestions més socials i interseccionals la resposta és més complexa degut a la situació estructural de manca de recursos a la societat. Per exemple, la capacitat que té la xarxa SAI per a donar solució a qüestions com l'habitatge per a persones trans* en risc d'exclusió social, persones LGTBI+ refugiades o situacions en què l'LGTBI-fòbia interacciona amb el racisme o el capacitisme, està molt limitada pels pocs recursos de què disposa i l'estructura compartimen-

tada de l'Administració. Caldria ampliar la partida pressupostària destinada a les polítiques LGTBI+ per a poder garantir suficientment tots els drets que es recullen a la Llei 11/2014 i canviar la manera de funcionament de les administracions per tal de facilitar la transversalització de les polítiques públiques d'igualtat.»

Per acabar, la Berta insisteix a reivindicar la recuperació dels carrers un cop passada la pandèmia: «La covid-19 ha fet que els nostres carrers estiguin buits i siguin un simple lloc de pas. Recordem que la reivindicació va començar als carrers i hem de continuar fent-ne un espai de convivència segur i divers; necessitem recuperar-los, en especial ara que la llei trans està en boca de tothom i hi ha un sector del feminisme que rebutja part del nostre col·lectiu. A més, hi ha la falsa creença social que ho tenim tot fet des del punt de vista legislatiu que no és certa, impulsada entre d'altres des del capitalisme rosa. Ens cal un canvi social que serà eficaç si el duem a terme com ho hem fet sempre, recuperant els nostres carrers.»
Tota una declaració d'intencions. ■

1. El Servei d'Atenció Integral (SAI) és un servei que s'està implementant a les comarques i a grans ciutats de Catalunya i que ajuda les persones que pateixen, han patit o estan en risc de patir discriminació o violència per orientació sexual, identitat o expressió de gènere (https://treballaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/lgbti/atenciointegral).

SÈRIES LGTBI

Amb la pandèmia i el confinament, el 2020 va ser l'any en què es va consumir més material audiovisual des del sofà de casa. Un estudi de Barlovento Comunicación indica que l'abril del 2020 una persona adulta es va empassar una mitjana de 7,5 hores de televisió diàries. Molts ho van aprofitar per a posar-se al dia de pel·lícules i sèries que tenien pendents o descobrir-ne de noves. Fent un repàs dels nous títols, s'observa que la quota de personatges LGTBI, i fins i tot de sèries exclusivament LGTBI, ha augmentat de manera considerable, i és que cada cop més l'adaptació a la realitat fa que les noves produccions per al cinema o la televisió incloguin la mirada LGTBI.

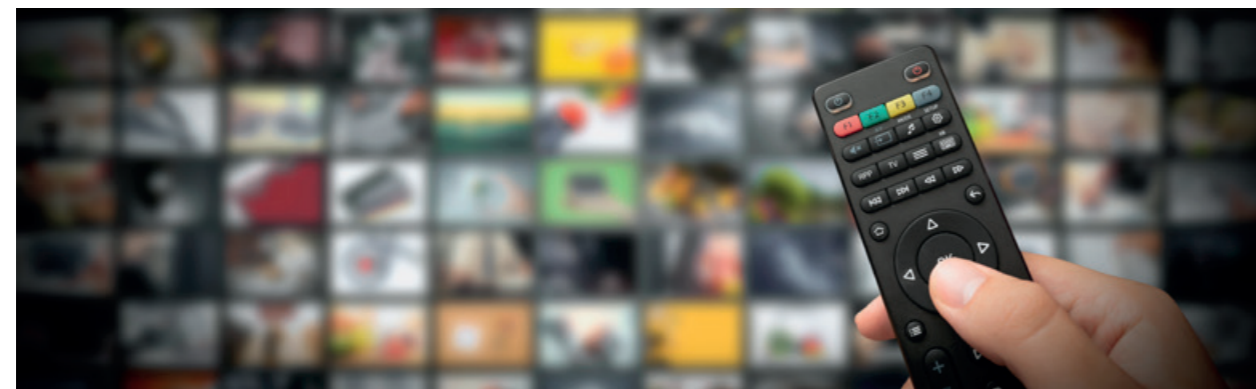
per **Lluís Romero**

Si intentéssim recordar personatges LGTBI a sèries de fa deu o quinze anys, ens costaria trobar-ne o identificar-ne, i probablement els que recordéssim tindrien tota la càrrega d'estereotips, prejudicis i actituds discriminatòries envers el col·lectiu de l'època. En els darrers anys la cosa ha canviat i la ficció, sobretot la televisiva, ha permès donar visibilitat a la realitat LGTBI d'una manera propera, amb personatges que anem descobrint capítol rere capítol i que han deixat de ser secundaris, o esporàdics d'un episodi, per passar a protagonitzar les sèries.

Igual que el test de Bechdel¹ ens permet veure el biaix de gènere al cinema, per a la realitat LGTBI tenim el test de Vito Russo, que determina si una producció audiovisual és inclusiva. Per

ser-ho, ha de complir tres requisits: 1) incloure un personatge que sigui identificable com a LGTBI; 2) que aquest personatge sigui prou rellevant/importat perquè la seva desaparició tingui un efecte significatiu dins l'argument; 3) que el personatge no es defineixi únicament per la seva orientació sexual o identitat de gènere (la diferència envers els altres personatges no ha de residir només en la seva pertinença a la comunitat LGTBI).

Amb aquests paràmetres, a COLORS DEL TERRITORI hem fet una selecció de les principals sèries televisives dels darrers anys que, de manera directa o indirecta, tracten la realitat LGTBI. Totes es poden trobar a les principals plataformes digitals i el lector sols haurà d'escollir les que més li cridin l'atenció; això sí, les crispetes són opcionals.

DE LA A A LA Z

A very english scandal (2018). Minisèrie que relata l'escàndol mediàtic que va representar que es descobrí la relació que Jeremy Thorpe (Hugh Grant), líder del partit liberal britànic als anys seixanta i setanta, tenia amb Norman Scott, i el gir de la seva carrera que això va significar. AMAZON PRIME.

Ahora es el momento (2017). Aquesta sèrie francesa explica el dia a dia de diversos activistes compromesos i apassionats que dirigeixen un centre LGTBI. FILMIN.

AJ and the Queen (2020). Una drag-queen passa per un mal moment i emprèn un viatge amb caravana amb una nena òrfena de deu anys. NETFLIX.

Alguien tiene que morir (2020). A un jove els seus pares li demanen que torni de Mèxic perquè puguin conèixer la seva promesa. Ell torna acompanyat de Lázaro, un misteriós ballarí. NETFLIX.

Atípico (2017). Sam, un noi de divuit anys d'espectre autista, emprèn un viatge per trobar-se a si mateix. NETFLIX.

Bonding (2019). Una estudiant de psicologia treballa de *dominatrix* i convenç el seu millor amic gai de l'institut perquè sigui el seu ajudant. NETFLIX.

Cazadoras de sombras (Shadowhunters) (2016). Drama de fantasia en el qual podrem trobar un bruixot obertament bisexual i un caçador d'ombres gai encara dins de l'armari. NETFLIX.

Con amor, Víctor (2020). Basada en la novel·la en què es va inspirar la pel·lícula *Con amor, Simon*, revela tot el procés d'auto-descobriments de Víctor. DISNEY+.

Cucumber; Banana, i Tofu (2015). Trilogia de sèries de Russell T. Davies que exploren la cultura sexual del segle XXI. FILMIN.

Día a día (2017). Entre altres trames, planteja com és sortir de l'armari dins d'una família d'origen cubà, a més d'abordar aspectes relacionats amb la immigració. NETFLIX.

Eastsiders (2012). Després d'una imminent separació per una qüestió d'infidelitat, Cal i Thom decideixen fer un gir a la seva relació afegint-hi una tercera persona. NETFLIX.

El asesinato de Gianni Versace (2018). A part de l'assassinat de Gianni Versace, Ryan Murphy també reflexiona sobre l'homofòbia als anys noranta. NETFLIX.

Élite (2018). Drama adolescent amb un personatge gai i alhora musulmà. També s'hi aborden aspectes relacionats amb la sida. NETFLIX.

Euphoria (2019). Uns joves ténen dubtes entorn les drogues, el sexe i la prostitució. *Remake* d'una sèrie israeliana, hi podem trobar l'actriu i activista trans* Hunter Schafer. HBO.

Familia de acogida (2013). Una gran família formada per una parella de lesbianes i els seus fills adoptius i biològics. DISNEY+.

COLORS • SÈRIES LGTBI, DE LA A A LA Z

Feel good (2020). Els conflictes en una incipient relació entre dues noies lesbianes, l'una acaba de sortir de l'armari i l'altra té problemes d'addiccions i emocionals. NETFLIX.

Gentleman Jack (2019). Sèrie britànica sobre una terratinent anglesa que lluita per refer la seva vida i poder casar-se amb una altra dona. HBO.

Glee (2009-2015). Sèrie musical d'adolescents, creada per Ryan Murphy, que veu reflectida la diversitat. NETFLIX, AMAZON PRIME.

Grace and Frankie (2015). Relata el canvi de vida de dues dones quan els seus respectius marits decideixen sortir de l'armari. Tots els personatges tenen més de seixanta anys. NETFLIX.

Gypsy (2017). *Thriller* sobre Jean (Naomi Watts), una psicoterapeuta que s'obsessiona per les persones de les quals parlen els seus pacients a les sessions. Acaba enamorant-se de l'ex-xicoteta d'un dels seus pacients. NETFLIX.

Historias de San Francisco (2019). Minisèrie que en realitat és una seqüela de les temporades de 1993, 1998 i 2001, totes basades en les novel·les d'Armistead Maupin. NETFLIX.

Hollywood (2020). Sèrie de Ryan Murphy, ambientada als anys quaranta, que gira al voltant d'un grup d'aspirants a actors i cineastes. Constitueix tot un retrat del Hollywood clàssic. NETFLIX.

It's a sin (2021). Sèrie britànica que relata de la vida i les aventures de cinc amics al Londres dels anys vuitanta, on l'augment de la sida va significar un fort daltabaix per a la comunitat homosexual. HBO.

Jessica Jones (2015). Sèrie de superherois en la qual podem trobar una advocada lesbiana, una assistent interpretada per una actriu trans indoamericana, personatges bisexuals, parelles gais que volen adoptar... NETFLIX.

L: Generación Q (2019). Seqüela de la clàssica sèrie lesbica *The L word*. MOVISTAR+.

La casa de las flores (2018). Sèrie amb polèmica inclosa pel fet de tenir un personatge trans* interpretat per un home cis (Paco León). NETFLIX.

La casa de papel (2017). En aquesta sèrie d'èxit al nostre país, creada per Álex Pina, podem trobar-hi el singular personatge LGTBI Helsinki. NETFLIX.

Las chicas del cable (2017). Sèrie feminista ambientada en els anys trenta, que inclou una història d'amor entre dues noies. Més endavant, també hi tindrà cabuda la realitat trans*. NETFLIX.

Las escalofrías aventuras de Sabrina (2018). La seqüela de *Las aventuras de Sabrina* ens porta grans personatges

com Ambrose, cosí de Sabrina; un bruixot pansexual; Prudence, que no creu en la monogàmia, i Susie, una persona no binària. NETFLIX.

Looking (2014). La primera sèrie LGTBI d'HBO relata les experiències de tres amics gais de San Francisco. HBO.

Man in an orange shirt (2017). Minisèrie amb dues històries d'amor: la primera, ambientada en els anys posteriors a la Segona Guerra Mundial, i la segona, en l'actualitat. MOVISTAR+.

Merlí. (2015). Sèrie emesa a TV3 protagonitzada per Merlí (Francesc Orella), un professor de filosofia que té un fill de setze anys homosexual; a la trama també apareix el primer personatge bisexual protagonista a una sèrie creada al nostre país. Té una continuació:

Merlí: Sapere aude (2019). FILMIN, AMAZON PRIME, MOVISTAR+.

Orange is the new black (2013). Una dona entra a presó per un delictes que va cometre fa deu anys. La sèrie trenca molts estereotips en ensenyar-nos dones queers amb trastorns mentals i una dona negra obertament trans*. NETFLIX, MOVISTAR+.

Please like me (2013). *Coming-of-age* sobre Josh, personatge que es declara gai des del primer episodi, els seus amics i la seva mare suïcida. NETFLIX.

Pose (2018). Aquesta sèrie es centra en la cultura *underground* del ball (o *ballroom*) a finals dels anys vuitanta a Nova York, i hi trobem *voguing*, homes negres queers i dones negres trans. Feta per actors trans* i escriptors LGTBI de color, també fa referència a la crisi de la sida que es va viure en aquells moments. NETFLIX, HBO.

Queridos blancos (2017-2020). El creador Justin Simien, un home queer negre, relata una història sobre la diversitat, la cultura queer de la comunitat negra i fins i tot el #MeToo. Els personatges queer és difícil etiquetar-los. NETFLIX.

Riverdale (2017). Basada en els personatges dels còmics *Archie*, relata la vida d'un grup d'adolescents a l'institut del seu poble. Netflix, MOVISTAR+.

Sense8 (2015-2018). Creada per les germanes trans Wachowski, explica la història de vuit persones desconegudes entre si que van néixer a la mateixa hora a diferents indrets del món. NETFLIX.

Sex education (2019). Otis obre una consulta sexològica al seu institut, ja que, seguint el model de la seva mare sexòloga, té respostes davant de qualsevol dubte de sexe. NETFLIX.

Special (2019). Sèrie creada, escrita i protagonitzada per Ryan O'Connell i basada en la seva autobiografia, relata la vida de Ryan, un jove gai amb una lleu paràlisi cerebral. NETFLIX.

Super drags (2018). Sèrie d'animació protagonitzada per tres treballadors d'una botiga que a la nit es converteixen en tres

superheroïnes travestis que lluiten per la comunitat LGTBI i per omplir de *brilli-brilli* el món. NETFLIX.

The bisexual (2018). Una dona trenca amb la seva xicoteta, amb qui estava ja de feia uns quants anys, per intentar mantenir una relació heterosexual. FILMIN.

The politician (2019). Sèrie protagonitzada per un actor gai (Ben Platt), el millor amic del qual és un noi trans* interpretat per una persona trans no binària (Theo Germaine). De tant en tant també hi apareix un personatge negre amb disconformitat de gènere. NETFLIX.

The Umbrella Academy (2019). Adaptació del còmic homònim que, a diferència d'aquest, incorpora Klaus, un personatge queer que pot parlar amb els morts. NETFLIX.

Todo es una mierda (2018). Entre els seus personatges hi ha una adolescent lesbiana. NETFLIX.

Todxs nosotrxs (2021). Sèrie LGTBIQA del Brasil protagonitzada per un jove de gènere no binari. HBO.

Transparent (2014). Sèrie protagonitzada per un pare de família amb fills ja adults, als quals fa saber que és una dona trans*. MOVISTAR+, AMAZON PRIME.

Trigonometry (2020). Minisèrie que tracta sobre el poliamor. HBO.

Tú, yo y ella (2016). Comèdia que gira al voltant d'una relació poliamorosa. NETFLIX.

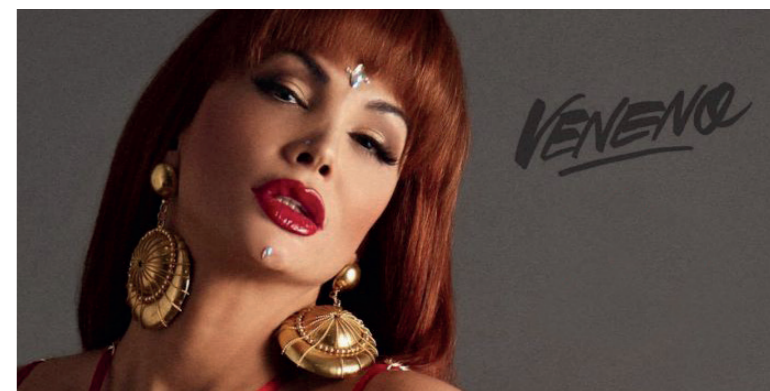
Veneno (2020). Centrada en la figura de Cristina Ortiz *La Veneno* i creada pels Javis, és una sèrie amb personatges trans* interpretats per persones trans*. La seva estrena va significar tota una revelació al nostre país. ATRESPLAYER PREMIUM.

Vis a vis (2015). És com l'*Orange is the new black* espanyol, amb més sexe i més violència. NETFLIX, AMAZON PRIME, MOVISTAR+.

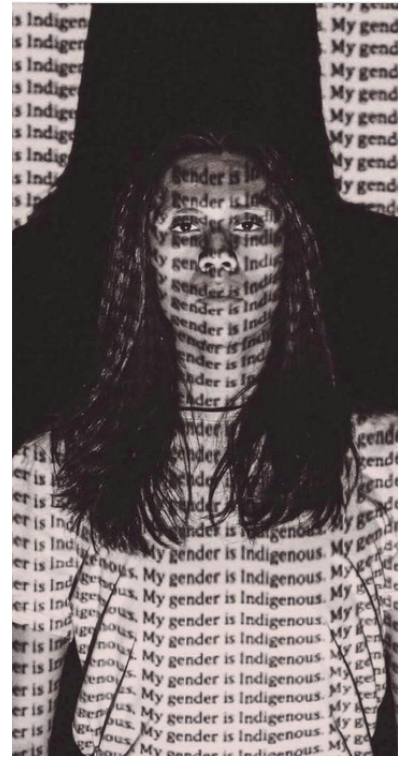
Work in progress (2019). Abby, una dona obesa i homosexual de quaranta-cinc anys, viu una inestabilitat que la porta a entrar en una relació transformadora. MOVISTAR+.

Years and years (2019). Relata la història de la família Lyon, amb un dels fills homosexual, al llarg de quinze anys clau per a la societat britànica, protagonitzats per forts canvis polítics, econòmics i tecnològics. HBO.

Zamudio: Perdidos en la noche (2015). Minisèrie xilena on s'explica l'assassinat homofòbic de Daniel Zamudio, torturat i colpejat per quatre neo-nazis en un parc de Santiago de Chile, atac que li va provocar la mort 25 dies després. TVN (Televisión Nacional Chilena). ■

1. El test de Bechdel, també conegut com a test de Bechdel/Wallace, és un mètode per a avaluar la bretxa de gènere a les pel·lícules, les sèries i altres produccions artístiques.

Creació indígena.

per Piuuet (<http://piublog.blogspot.com>)

La comunitat dos-esperits

El terme *dos-esperits* es refereix a una persona que s'identifica amb un esperit alhora masculí i femení entre alguns pobles indígenes americans. És una confluència d'identitat de gènere, rol social, orientació sexual i identitat espiritual. *Dos-esperits* o *doble esperit* és en realitat un terme modern que engloba la descripció de persones indígenes que representen un tercer gènere tradicional (o altres variants de gènere) cerimonial i un paper social específic en les seves cultures.

Com que el terme és genèric, pot descriure l'atracció entre persones del mateix sexe i una gran variació de gèneres, incloent-hi persones que a la cultura occidental es podrien descriure com a homosexuals, lesbianes, bisexuals, transsexuals, transgènere, queers, transvestits o que tenen múltiples identitats. *Dos-esperits* també pot incloure rela-

cions sexuals o emocionals que es podrien considerar poliamòria en termes occidentals.

La creació del terme *dos-esperits* s'atribueix a Albert McLeod, que va proposar-ne l'ús durant la Tercera Conferència Anual Americana Intertribal de Nadius Americans, Primeres Nacions, Gais i Lesbianes, celebrada a Winnipeg el 1990. El terme és una traducció del terme de la llengua ojibwe *anishinaabemowin niizh manidoowag*, que vol dir, precisament, 'dos esperits'. Les persones amb dos esperits també poden utilitzar altres termes de les seves llengües indígenes per a descriure l'atracció pel mateix sexe o la variació de gènere, com ara *winkt* (en llengua lakota) o *nàdleehé* (en llengua dineh). Algunes llengües no tenen termes equivalents per a descriure identitats sexuals com ara lesbiana, gai o bisexual. Moltes llengües indígenes estan centrades en els verbs i descriuen *què* fan les persones i no pas tant *com* s'identifiquen.

Com a concepte bàsic per a descriure *dos-esperits*, la xaman i escriptora Deborah Bravandt explica que «tots som éssers amb dos esperits dins un mateix cos; sorgim d'una ànima que té una natura biespiritual, home i dona en un sol cos. Quan valides, honores i estimes l'oposat que tens dins teu, així mateix valides, honores i estimes l'oposat i el similar amb els altres humans. Una relació sana comença per saber estimar la relació interna de flama bessona».

Un crim d'odi portat al cine

El 2009 la directora Lydia Nibley va dur a la gran pantalla una història tràgica amb el film *Dos esperits*: l'assassinat de l'adolescent navajo Fred Martínez, un crim d'odi que va colpir el món i especialment la comunitat LGTB el 2001. Per primer cop es mostrava al gran públic com moltes cultures natives americanes tenen un lloc d'honor per a les persones amb sexes integrats. La visibilitat va pro-

L'activista Geo Soctomah Neptune en un acte reivindicatiu de la comunitat passamaquoddy.

El prisma europeu ha marcat bona part de la història de la sexualitat, així com molts conceptes de psicologia, sexe, gènere i d'altres que han tingut una gran influència en com concebem el món. Hem viscut històricament una imposició de la rígida norma europea (cristiana, monògama, heterosexual, blanca i patriarcal), que ha amagat, prohibit, perseguit i oprimit les dissidències durant segles. Tanmateix, és cert que ancestralment també han existit maneres no normatives de viure i entendre el gènere i la sexualitat en altres indrets més enllà d'Occident com ho són les *fa'afafine* polinèsies, les *muxes* mexicanes, les *kathoey* (กะเทย) tailandeses o els *dos-esperits* nadius americans.

DOS ESPERITS

ALTRES MANERES DE VIURE EL GÈNERE I LA SEXUALITAT

vocar que grups i activistes iniciessin la recuperació del seu llegat cultural, també lligat a la visió de gènere.

A més dels atacs d'odi patits com el de Fred i d'altres, la realitat diària dels *dos-esperits* conviu amb la resta de problemes endèmics a què fan front les seves comunitats, producte de la colonització, com la pobresa. Les persones LGBTQ2S+ tenen més probabilitats que els nostres homòlegs heterosexuals i cisgènere de viure en la penúria, amb tot el que això comporta en termes d'accés a l'educació, a la salut i al món laboral.

Tot i els entrebancs vitals actuals, la comunitat i els membres *dos-esperits* viuen el present i miren cap al futur, tot i que marcats pel passat colonial devasta-

dor. El professor cherokee *dos-esperits* Qwo-Li Driskill parla de com les agressions sexuals, el sexisme, l'homofòbia i la transfòbia estan lligats estretament a la història de la colonització. «El terme *dos-esperits* és una expressió que resisteix les definicions colonials de qui som. És una expressió de les nostres identitats sexuals i de gènere sobiranes més enllà dels moviments LGTB blancs.» Al seu assaig *Stolen from Our Bodies. First Nations Two-Spirits/Queers and the Journey to a Sovereign Erotic* descriu el procés de descolonització i la recerca de la sobirania de les primeres nacions a través d'històries i relats eròtics de la cosmologia indígena.

Aquest sentiment de recuperació traumàtica i descolonització el cospa Qwo-Li Driskill amb el cant *Robats dels nostres*

cossos, resumint així la lluita d'emancipació per la sobirania:

«Ens van robar els nostres cossos,
ens van robar casa nostra,
i som lluitadors en aquesta llarga guerra
per a portar-nos a tots de tornada a casa.»

Dos esperits expressats a través de l'art Tal com reflexiona l'activista i escriptora xicana Cherríe L. Moraga, «no deixis que el passat et robi el teu present». Així, actualment són nombrosos els activistes, els artistes i els personatges *dos-esperits* que expressen en diferents formats la seva manera de viure i entendre la sexualitat, i la transmeten. Una manera de viure que ens pot ajudar a entendre millor el nostre món.

Artistes com l'ojibwe Ryan Young exploren a través de l'art les facetes de la

Pipa de Magritte transformada en la versió pipa cerimonial ojibwe.
Abaix a l'esquerra, símbol amb inspiració dos-esperits; a la dreta art dos-esperits.

seva identitat no binària dos-esperits, abraçant allò masculí i allò femení dins nostre, i fent-ne difusió per arribar a les comunitats. En Ryan prefereix ser tractat amb el pronom sense marca de gènere (en anglès, *they*), ja que diu no poder ser capaç de ser classificat com a mascle o femella sinó com un ésser que personifica tant allò masculí com allò femení. També transforma mems i expressions digitals de les xarxes socials amb un gir indígena, el que en Ryan anomena *indigenització*. N'és un exemple la pipa de Magritte transformada en la versió pipa cerimonial ojibwe.

Com a insígnia de la revifada dos-esperits, el setembre del 2020 l'activista Geo Soctomah Neptune va esdevenir el primer càrrec electe trans, no binari i dos-esperits a l'estat de Maine (Estats Units). En Geo s'encarrega actualment d'educar les comunitats sobre el concepte *dos-esperits* i ha desenvolupat programes per a conservar i fer viure la llengua de la seva comunitat, el passamaquoddy.

Una manera de mantenir l'harmonia

Els dos esperits ens ensenyen que la interrelació equilibrada entre el femení i el masculí dins de l'individu, a les famílies, a la cultura i al món natural serveix

per a mantenir l'harmonia. El concepte navajo *nàdleehí* 'algú que es transforma constantment' reflecteix una diversitat de gènere en què apareixen fins a quatre gèneres. Altres cultures indígenes en reconeixen fins i tot més.

En la majoria de societats l'esquema continua sent pensar que hi ha només homes i dones, i el que se n'espera i se'ls permet fer durant la vida comença i queda marcat en el moment en què al part ens diuen «és un nen!» o «és una nena!». Per què resulta tan difícil considerar que de vegades «no és cap dels dos!» o «són tots dos!» també pot ser cert? ■

MARTA SAMPIETRO

UNA AUTORA NOVELL

per Anais Martínez

La Marta Sampietro Lara, professora de llengua i literatura, durant uns quants anys va viure al Camp de Tarragona, època en què va col·laborar amb el col·lectiu H2O i amb la revista *COLORS DEL TERRITORI*, signant els reportatges sota el pseudònim de *Periodista d'armaris*. Després va tornar a la seva terra natal, a Ponent, on va continuar la seva tasca de docent, es va convertir en mare i va redescobrir la seva vocació d'escriptora. El seu logotip és una simpàtica cafetera d'on bullen idees i surt un núvol de creativitat. Acaba de publicar dos llibres: *El murciélagu y la campana* (editorial Calígrama) i *Sabores y olores* (autoedició).

Dues dones viatgeres

La novel·la *El murciélagu y la campana* té dues protagonistes ben diferents. La Clara (una metgessa lesbiana de la Vall de Boí, que es troba a la trentena d'anys, soltera i «amb les coses tan clares com el seu nom») decideix viatjar tota sola a Tailàndia, cosa que no acaba d'agradar al seu pare, un home taciturn i esquerp des que va enviuar. Per un altre cantó, la Lola (una ingénua mestra de Salamanca que tot just ha sortit de la universitat) està passant per un mal moment, ja que veu que no té possibilitats amb el noi del qual fa temps que està enamorada. Després d'una reunió amb les amigues, ella, que detesta la soledat i és maldestra al volant, inicia un viatge en solitari en cotxe. Tota la trama està farcida de personatges secundaris carismàtics: les divertides noies de la «pandilla de Jaca», (una colla de lesbianes capitanejades per la Isa, tenyida de roig i amb caràcter), Pascual (un xurrer gai de Soria), el tarambana Julio (germà petit de la Clara i tot un seductor), Irina la russa (caòtica i festiva), per només citar-ne alguns. Amb diàlegs àgils, la novel·la ens ensenya el racons amagats del cor de la Clara i de la Lola, les seves preocupacions, i com aquell estiu viuen experiències que canviaran les seves vides.

Vint relats carregats de sabors i olors

Sabores y olores, l'altre llibre de l'autora, conté al voltant d'una vintena de relats. Tots ells parteixen d'una escena quotidiana

relacionada amb algun sabor o alguna olor: unes aletes de pollastre i unes patates fregides permeten al lector endinsar-se en la relació entre un pare i la seva filla gran; un plat de *sushi* ens descobreix la personalitat d'una dona molt treballadora, disciplinada i resolutiva; una tovallola amb olor a lavanda transporta el lector a la memòria d'un amor que cal superar... Hi ha personatges de diferents orientacions sexuals (6 dels 22 relats estan protagonitzats per persones LGTB) i edats, diferents tipus de famílies, etc. La temàtica també és variada: la decisió de tenir fills, l'embaràs i formar una família; les relacions de parella, l'amor i el desamor; el temps que dediquem a la feina i a les ocupacions; maneres de mirar la vida i el que ens passa; el balanç de la vida d'una àvia sàvia... El llibre, ple de metàfores senzilles i boniques, d'olors i sabors, deixa un bon gust de boca i ens anima, tot i els entrebancs, a gaudir de la vida. ■

LINA MULERO

«LES PERSONES TRANS HEM DE RECÓRRER UN LLARG CAMÍ, SIMPLEMENT PER A PODER SER»

Nascuda a Montevideo, Uruguai, l'any 1971, i de mare italiana i pare català, la Lina Mulero ja fa gairebé 30 anys que viu a Catalunya. Dona trans-feminista, mare i activista pels drets de les persones trans*, s'ha convertit en tot un referent gràcies a la seva feina al Servei d'atenció i promoció de la salut de les persones trans*, l'associació Generem, la Plataforma Trans*forma la Salut i la Fundació Kasatrans. En aquesta conversa ens parla de la seva transició, dels problemes que ha patit i de la nova llei trans*. Escoltar-la no deixa indiferent a ningú.

per Sebas González Batalla

Tu vas iniciar la teva transició ja adulta. Com ho vas viure?

Va ser a finals del 2013. Amb 42 anys i havent complert amb gairebé totes les expectatives que la societat i el meu entorn esperaven de mi, vaig deixar de tenir ganes de viure... M'havia educat per ser un home i ho vaig intentar. Va anar passant la vida i vaig creure que forjant la meua masculinitat, formant una llar i construint una família, podria enterrar aquest sentiment de dona tan fort que habitava en el meu interior. Però res més lluny de la realitat. Aquest sentiment, que per moments creia tenir controlat, cada vegada que apareixia ho feia amb més força, com si fossin onades de la mar però cada vegada més altes, fins que una em va cobrir i ja no vaig poder respirar. M'havia convertit en un ésser gris, trist, incapaç de motivar-se i il·lusionar-se per res. Necessitava sincerar-me amb mi mateixa, amb la meua família i poc a poc amb tot el meu entorn, en cas contrari temia fer alguna ximpleria.

I la teua parella, com va reaccionar?

Portava vint-i-tres anys compartint la vida amb l'Àlícia. Durant tot aquest temps, a poc a poc i sense adonar-se'n, es va anar adaptant a aquest trist ser que era jo, convertint-se també en una persona lluny de ser qui realment devia ser. Després de sincerar-me amb ella, l'impacte va ser demolidor i la nostra separació, inevitable. Necessitàvem destruir aquesta relació i deconstruir-nos. No va ser gens fàcil desprendre allò après i

començar a forjar les nostres noves identitats. Aquest aprenentatge ens va portar tot un any. Ens vam separar, però per trobar-nos novament essent qui realment som, resolent els nostres dubtes, temors, conflictes i començar a viure sense mentides, a transitar pel camí de la veritat.

Però teniu un fill. Com ho va entomar?

A això no ens enfrontàvem soles. Hi havia el Thiago, el nostre fill, que a principis del 2014 tenia 13 anys. Però amb naturalitat, molta informació i sobretot molt d'amor va anar acceptant el fet de pertànyer a una família diversa i que això no suposava per a ell cap trauma ni impediment en el seu creixement. El seu enteniment i acceptació dins del nucli familiar va ser absolut i instantani. Visibilitzar-se en el seu entorn el va portar algun temps més, però avui, als seus gairebé 20 anys, està totalment empoderat i visibilitza amb orgull a les seves dues mares.

Hauràs passat moments molt difícils.

Mentiria si digués que no he passat moments durs, però síc una dona resilient i, bé o malament, he sabut recompondre'm sempre de les adversitats que m'ha tocat viure. El més dolorós són les pèrdues associades a la transició. L'adonar-te a poc a poc que algunes persones properes de l'entorn familiar i/o social estan cada vegada més lluny fa mal. Potser tants anys socialitzant amb ells, amb aquesta disfressa d'aspecte masculí, els ha generat un bloqueig inconscient que no els permet validar

la meua identitat sentida. Probable el masclisme i el patriarcat tinguin bona culpa d'això...

Al teu poble, has notat transfòbia?

Al principi, quan vaig començar el trànsit amb el suport de la meua parella i fill, teníem bastant clar que el més senzill seria mudar la nostra residència a una altra localitat. Les nostres pròpies pors a ser jutjades, al rebuig i la transfòbia, ens portaven a prendre aquesta decisió. Però el nostre fill s'havia criat a Calafell i hi estava molt arrelat. Tenia el mateix grup d'amics des de la llar d'infants, jugava al bàsquet a l'equip local i pensàvem que patiria molt el desarrelament. Així que vam decidir anar veient sobre la marxa i deixar-nos portar; al cap i la fi sempre estaríem a temps de fugir. Però el temps ens ha demostrat que són les nostres pròpies pors les que magnifiquen els problemes, ja que l'acolliment que a poc a poc vam anar rebent per part dels veïns ha estat magnífic.

Tu vas transitar de gran, però ara hi ha tot un debat sobre les persones trans* menors.

És sabut que la identitat de gènere pot començar a manifestar-se als tres o quatre anys d'edat i per fortuna cada vegada són més les famílies que escolten, validen i decideixen acompanyar a les seves criatures; altres vegades aquesta manifestació de la identitat pot donar-se de forma més tardana. En tot cas, poden ser múltiples els factors que afavoreixin o entorpeixin el camí a seguir. El simple fet de dir-li a un nen o a un jove que no pot ser el que sent perquè ha nascut amb determinats genitals pot tancar aquesta porta durant molts anys fins que torni a plantejar-li-ho. Per a una persona adulta amb un determinat recorregut fet, o fins i tot amb una família formada com ha estat el meu cas, el més difícil d'una transició és prendre la decisió de fer-la. Una màxima de Lao Tse molt encertada diu: «El primer pas no et porta on vols anar, però et treu d'on estàs». Una transició és un recorregut vital, que generalment aporta molta satisfacció interior, però alhora pot implicar molt de patiment, agonia i pèrdua si l'exterior que ens envolta no ens és favorable. Les persones trans* hem de recórrer un llarg camí, tan sols per a arribar al punt de partida, on es troben de manera natural la majoria de les persones cis. Un llarg camí simplement per a poder ser...

Et sents còmoda amb l'etiqueta trans*?

El fet trans* continua sent el gran desconegut de la nostra societat, i el que desconexem genera por i inseguretat. Jo em visibilitzo amb orgull com a dona trans*, perquè és l'única forma que existeix per a intentar naturalitzar la nostra realitat.

Però, són necessàries les etiquetes?

Tant de bo arribi el dia en que ja no siguin necessàries, però en la nostra realitat encara ho són. En un futur ideal, on la societat entengui que ser home o dona no són només les úniques dues opcions possibles de ser, o on l'heterosexualitat no sigui la preestablerta com a norma, ja no seran necessàries les etiquetes. Però en la concepció binària actual del món en

societat, la no existència d'etiquetes ens invisibilitzaria i negaria la nostra existència.

Què necessita la societat per a poder trencar amb el binarisme imposat?

És més difícil del que sembla, perquè el binarisme ve donat per la relació de poder que exerceix el patriarcat atorgant un valor superior al gènere masculí respecte al femení. És el sistema de relacions socials asimètriques que utilitza la sexualitat biològica per a transformar-la en una identitat i/o rol, i definir les normes de comportament, el guió que hem de seguir, o el que s'espera de cada persona. Per poder trencar amb el binarisme primer hauríem d'abolir el patriarcat i desbancar al gènere masculí de la primera posició en l'escala piramidal, de privilegis i poder en la qual es troba.

La Lina Mulero, amb la seva parella Alícia i el seu fill Thiago.

Sense el binarisme, com seria la realitat trans*?

Indubtablement seria molt més relaxada perquè ens trauríem de sobre la pressió social per encaixar, per formar part d'un dels dos gèneres imposats; aquesta pressió que tenim per a modificar els nostres cossos per la falsa creença que hem nascut en un «cos equivocacat». No són els nostres cossos els equivocats, és la mirada binària de la societat la que s'equivoca.

En aquests moments està sobre la taula el projecte de llei per a la igualtat real i efectiva de les persones trans*.

Són molts els anys ja, que la comunitat trans* porta lluitant per la despatologització real de les seves identitats. El maltractament institucional que avui dia seguim patint les persones trans* a l'Estat espanyol és inacceptable. La pròpia Organització Mundial de la Salut en la seva última Classificació Internacional de Malalties ha canviat d'epígraf a la transsexualitat, retirant-la del capítol de malalties mentals, per a col·locar-la en la llista de «condicions relatives a la salut sexual». Al seu torn ja són deu les comunitats autònomes que mitjançant lleis empenen el terme «autodeterminació de gènere» i onze les que especifiquen que no és necessari un informe mèdic o psicològic perquè la identitat de gènere sigui reconeguda administrativament. El projecte de llei estatal trans*, que esperem pugui veure aviat la llum, és un document treballat i consensuat pel Ministeri d'Igualtat i les entitats trans*. El seu principal objectiu és la despatologització de les identitats trans* mitjançant el reconeixement a l'autodeterminació de gènere, i l'eliminació dels informes mèdics i psicològics per a poder accedir a tractaments hormonals, i/o a la rectificació registral de nom i sexe en els documents oficials. Al seu torn, s'ampliaria aquest dret a menors d'edat, mitjançant l'autorització dels seus progenitors o tutors legals si es tracta de menors de 16 anys, i a les persones migrades amb residència legal a Espanya. També es

proposa la possibilitat d'eliminar el marcador de sexe en el DNI en aquelles persones amb identitats no binàries, a més de regular aspectes en matèria d'inserció laboral, salut i educació.

Però, darrerament hem vist a les xarxes polèmiques entorn d'aquesta llei protagonitzades per grups feministes.

Dos mesos abans que es donés a conèixer el projecte de llei, el Ministeri d'Igualtat va portar a consulta pública la futura llei trans*. Es van rebre 60.957 correus electrònics i el 96% de les aportacions a la consulta han manifestat el seu suport al procés legislatiu. Gran part d'aquest suport es va rebre des de les entitats feministes. Tanmateix, un petit sector del feminisme, les feministes radicals trans*-excloents (TERF per les seves sigles en anglès), s'oposen a aquesta llei amb l'argument que la seva aprovació comportaria a l'esborrat de les dones. Recolzant-se solament en l'aspecte biològic, intenten invalidar les nostres identitats per no ser femelles menstruants, no tenir la capacitat de parir, o l'haver gaudit de privilegis masculins en algun moment de les nostres vides. Qui està esborrant a qui? Però això ja ho hem vist abans, es tracta de la mateixa ideologia que als anys setanta volia expulsar a les dones lesbianes del moviment feminista per por de que l'homofòbia de la societat posés fre a l'èxit feminista. Se'n va dir «l'amenaça violeta».

Sembla un feminisme molt reduccionista.

Basen el seu subjecte de lluita en les persones que biològicament «són dones». Com si la pròpia biologia no fos capritxosa amb les persones en condicions d'intersexualitat. Un de cada cent naixements presenta alguna diferència en el desenvolupament sexual (hormonal, cromosòmic o genitat) i un de cada dos mil nounats presenta uns òrgans genitals prou confusos com per a no poder assignar-li amb claredat un dels dos gèneres. En aquests casos la decisió de «qui és dona» és dels met-

ges que signen la partida de naixement, com a home o femella. Havent-hi en el món més persones en condició d'intersexualitat que persones pèl-roges, resultarà molt difícil que no se'ls tinguin en compte. El reconeixement i inclusió de les dones trans* dins del feminisme no és un perill per a les dones cis; si és trans*-excloent, no és feminisme. Les TERF són poques, fan soroll i es troben en condicions de poder, però la veritat és que actualment el corrent feminista majoritari es troba repensant com és el seu subjecte polític i advoquen per un activisme transversal que tingui en compte a totes les persones discriminades per l'heteropatriarcat sense excloure a ningú.

Per acabar, algun consell per a una persona que vol iniciar la seva transició?

És molt probable que els joves que inicien aquest recorregut des d'edats primerenques arribin a un punt de cis-passing tal que es mimetitzin amb la resta de la societat passant a ser totalment invisibles com a persones trans*. El meu missatge en aquest sentit és clar, els demanaria si us plau que no ho facin, que no s'invisibilitzin, que no deixin de lluitar mai pels seus drets. Si ens invisibilitzem, deixem d'existir i aquest fet ens pot portar a patir una transfòbia interioritzada enorme. Tan sols la idea que alguna persona ens descobreixi i posi en evidència la nostra realitat ens podria arribar a generar molt de malestar i crec que ja hem patit bastant. ■

Podeu llegir l'entrevista completa accedint-hi a través d'aquest codi QR.

Estem passant, encara en el dia d'avui, per una de les situacions més estranyes, complexes i en alguns casos dramàtiques que puguem recordar, independentment del nostre origen, edat, professió o el lloc on vivim. Tots aquells als quals els agrada tant viatjar, aquesta situació els ha fet viure l'estrany sentiment de «pèrdua» que significa la manca de llibertat de moviment. Això de no poder pujar a un avió i desaparèixer un cap de setmana (o més) es fa dur, i molts ja estan planificant l'escapada següent tan bon punt sigui possible. Però, anar a on?

VIATGES LGTB POSTPANDÈMIA

REORIENTEM L'ACTIVISME EN EL NOSTRE PASSAPORT

per Sergi Talló

La pandèmia no sols ens ha impedit viatjar, sinó que també ha obligat a cancel·lar trobades, celebracions i esdeveniments LGTBQ, alguns dels quals no són només lúdics, sinó també reivindicatius. Un d'ells és el Dia de l'Orgull, també anomenat Gay Pride o CSD (Christopher Street Day), depenent del país on es celebri. L'any 2020 no el vam veure. Com es celebrarà aquest 2021? Per si de cas, siguem positius i comencem a planificar el nostre proper viatge.

On podem anar? Tenim els clàssics: Madrid, Tel-Aviv, Nova York, Amsterdam, San Francisco, Montreal... , on sabem segur que ens ho passarem bomba i gaudirem de bones celebracions. Hi haurà (amb permís de la covid-19) discursos reivindicatius, festes al carrer o dins els clubs, molt marxandatge i una alta probabilitat de trobar-te algun conegut recolzat a la barra d'un *xiringuito* improvisat.

Hem avançat molt en drets i, tot i que queda molt per fer, podem observar que les celebracions actuals destinen molts

dels seus discursos reivindicatius a parlar de la manca de drets a altres llocs del món. Amb aquest panorama, per què no ajuntem l'activisme i les ganes de viatjar en un sol paquet? Hi ha països on les celebracions estan tot just arrencant. Per consolidar-se necessiten gent al carrer i banderes d'altres llocs donant suport incondicional. Sí, ja sabem que no hi ha tanta oferta de bars i clubs, i que les festes associades estaran mancades d'una infraestructura i probablement una organització potents, però no cal anar gaire enrere per a recordar com van començar les nostres desfilades i com-parses.

En aquestes línies us proposem petites aventures, totes elles alternatives als grans esdeveniments, que brindaran noves experiències i, per què no?, noves coneixences. (També hi hem afegit algun advertiment sobre destinacions perilloses.) Qui tingui temps —i els diners suficients— es podrà permetre gaudir d'ambdues alternatives.

Varsòvia, Polònia

No, la de TV3 no. L'original.

Tot i que les notícies que ens arriben de la capital polonesa semblen horribles, generalment parlen de les polítiques del govern central, ancorat en l'extrema dreta.

L'alcalde de Varsòvia, en canvi, dona ampli suport a les celebracions de l'Orgull. Tant és així que la del 2019 va reunir gairebé 80.000 persones. Una sorpresa si tenim en compte que és un esdeveniment molt nou: el primer es va celebrar l'any 2010.

Si voleu tocar el crostó al govern (quasi) feixista de Polònia, ja podeu enfilar cap a la seva capital. Us sorprendrà l'amabilitat i la simpatia dels seus habitants.

Budapest, Hongria

Podríem repetir el que dèiem de Polònia: la política d'un país no afecta necessàriament els esdeveniments de la seva capital. L'Orgull de Budapest ja té trajectòria, uns vint-i-cinc anys, però tot i així sempre hi ha un petit cordó policial que manté controlat el típic ramat de mascles-patriotes-defensors-de-la-puresa.

Ni que sigui per poder-se passejar davant d'ells amb una bandera ben grossa, ja val la pena el viatge. L'última celebració va acollir unes 20.000 persones.

Roma, Itàlia

Quins problemes enfronta el col·lectiu LGTBQ a Itàlia? Les celebracions a Roma són massives i les lleis estan molt avançades, així que d'entrada no sembla tenir lloc en aquesta llista. Però l'ombra del Vaticà encara és molt allargada i el fet de participar en un Orgull que cabreja la meitat de la cúria, ja ens fa alegria. L'altra meitat de la cúria probablement estarà al nostre costat, camuflada dins la marea humana.

Tirana, Albània

Una sorpresa que va millorant cada any! No és dins de la UE, però vol entrar-hi i està fent un esforç titànic des de fa anys en molts aspectes per agradar a Europa. La gran paradoxa és que en temes LGTBQ les lleis estan més avançades que la mateixa societat: el masclisme imperant i la ignorància encara estan molt arrelades en la gent. Aquesta paradoxa també fa que durant els 45-60 minuts de recorregut de la desfilada de l'Orgull (per l'avinguda principal de la capital, d'un kilòmetre de llarg, on es troben totes les ambaixades i els edificis oficials) hi hagi gairebé la mateixa quantitat de participants que d'ambaixadors i figures polítiques. Albània no és la UE, però allà Europa mira què passa darrere les finestres.

La Valletta, Malta

Si t'agraden les celebracions «de butxaca», és a dir, de mida reduïda però igualment consistentes, no et perdis la de Malta. Aquesta illa mediterrània es troba en un estrany equilibri entre conservadorisme i modernitat. Tot i que encara hi perduren forts sentiments i morals religiosos catòlics, resulta tenir uns dels drets LGTBQ més amplis, inclús en comparació amb altres països europeus. I tenen el detall d'organitzar el seu Pride al setembre, per tal d'evitar els mesos més calorosos de l'any. Ah! I no pateixis per l'idioma: l'anglès consta com a llengua oficial al costat del maltès.

Platja de Weissenhäuser, Alemanya

L-Beach és el festival més gran d'Europa dedicat únicament i exclusivament a les dones. Hi ha festa, concerts, activisme, pel·lícules, lectures, workshops i, per descomptat, flirteig, organitzats durant un cap de setmana als voltants de maig. Més de 4.000 dones es troben en un resort especialment preparat per a l'esdeveniment, al costat d'una llarguíssima platja de sorra blanca perduda enmig del no-res, rodejades de natura, davant la costa del mar Bàltic.

Tbilisi, Geòrgia

El Pride de l'any 2019 va ser cancel·lat, però els organitzadors i els participants, un parell de dotzenes, van muntar una protesta davant del Ministeri de l'Interior que va durar 30 minuts, abans de dispersar-se per evitar un grup d'extremistes. Per què ho van considerar un èxit els seus organitzadors? Perquè les fotografies van publicar-se arreu. Aquest viatge no és el que consideraríem precisament com a vacances, però cal reconèixer que això és activisme en majúscules! Només per aquests 30 minuts ja val la pena visitar Geòrgia.

Anvers, Bèlgica

Estàs cansada de les celebracions clàssiques de l'Orgull? El Festival Queer-Strangelove d'Anvers (Antwerpen en neerlandès i Amberes en castellà) és per a tu. Normalment emplaçat a principis de juny, en els seus tres dies de durada s'organitza un vast calendari de celebracions, tallers, música, àrees de joc, workshops i fins i tot tatuatges. Allà podràs conèixer i compartir experiències, principalment amb persones que, com tu, s'autodefineixen amb inicials situades a continuació d'LG... o que directament reneguen de les etiquetes.

Kíev, Ucraïna

Tot i ser veïna de Rússia, les seves polítiques i l'ambient són bastant diferents. El primer Orgull va celebrar-se l'any 2016, amb uns 2.000 participants, però aquesta xifra s'ha anat duplicant any rere any. La celebració encara està envoltada de fortes mesures de seguretat, però la policia fa la seva feina: qualsevol aldarull extremista és erradicat al moment. S'està fent un esforç molt important políticament i socialment perquè l'opinió pública europea dissocïi Ucraïna de Rússia, i la cosa sembla que funciona.

Moscou, Rússia

Quan es viatja a un país que forma part de la UE, un pot gaudir d'avantatges: les forces de seguretat controlen els fatxes habituals perquè la resta de la Unió està mirant. A Rússia això no passa. Que no et passi pel cap viatjar-hi. Les garanties són nul·les i el teu passaport no té cap valor si la policia comença a repartir llenya. Encara han de canviar moltes coses abans de poder gaudir d'un esdeveniment civilitzat. De moment, la nostra lluita queda emmarcada dins el nostre país: que aculli els refugiats LGTBQ sol·licitants d'asil.

L'objectiu d'aquesta nova llei és dotar les administracions públiques i la societat d'instruments per fer efectiu el dret a la igualtat i per eradicar les conductes discriminatòries que atempten contra la dignitat, la llibertat d'expressió i el lliure desenvolupament de les persones, i contempla mesures per eliminar, prevenir, detectar, protegir, atendre, sancionar i reparar les discriminacions comeses a Catalunya.

Després de ser aprovada, el Conseller de Treball, Afers Socials i Famílies va destacar que «és una llei necessària, obligatòria, ara més que mai, perquè som una societat diversa en molts sentits: és necessària perquè afortunadament seguirem sent una societat diversa en el futur. La diversitat no és un fenomen passatger, és una característica estructural de la societat catalana i que ens definirà al llarg de les properes generacions».

Tolerància zero amb la discriminació

Per la seva part, la Mireia Mata, directora general d'Igualtat, explica que «ha estat un procés llarg que partia d'un mandat de la llei 11/2014 en la qual s'especificava que per desenvolupar un reglament sancionador calia una norma general antidiscriminatòria. Justament, la recent aprovada llei d'igualtat de tracte i no-discriminació respon a una necessitat de la nostra societat,

per Carme Porta i Jordi Monner

DRETS I LLEIS ANTIDISCRIMINATÒRIES

LA NOVA LLEI D'IGUALTAT DE TRACTE I NO-DISCRIMINACIÓ

El 18 de desembre del 2020 el Parlament de Catalunya, en el seu darrer ple abans del final de la legislatura, va aprovar la llei d'igualtat de tracte i no-discriminació, una llei pionera a l'Estat que té l'objectiu de prevenir i actuar contra tot tipus de discriminacions. Era una llei prevista en una altra llei, la de l'any 2014 per a garantir els drets LGBTI i per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

en la que es donen moltíssimes discriminacions. És una eina per avançar cap a una societat més igualitària, més justa i amb tolerància zero cap a tot tipus de discriminació».

Però, n'hi ha prou amb les lleis per acabar amb les discriminacions? Des de Ca la Dona, la Mercè Otero puntualitza: «Si bé les lleis són necessàries, cal tenir en compte allò que deien les italianes: les lleis no són la garantia de la llibertat de les dones», una afirmació extensible a qualsevol col·lectiu discriminat de la nostra societat.

Què proposa la llei?

En el tràmit parlamentari previ a l'aprovació de la llei es van rebre 249 esmenes dels diferents grups parlamentaris que es van intentar negociar per tal d'aconseguir el consens. En aquest sentit, malgrat les reticències inicials, finalment la llei va ser aprovada per unanimitat de tots els grups parlamentaris, tot un èxit difícilment repetible ara, quan l'extrema dreta ha irromput al Parlament de Catalunya.

Anant a la lletra petita, la llei proposa una sèrie d'accions i sancions per tal d'evitar la discriminació per raó d'origen, pertinença a grup ètnic, sexe, orientació o identitat de gènere, de religió

o conviccions, capacitat, discapacitat, edat, o per altra condició social o personal. De fet, el text legislatiu és un compromís institucional per l'eradicació del racisme, la xenofòbia, l'LGTTBI-fòbia i qualsevol forma de discriminació per motius religiosos i de qualsevol altra expressió que atempti contra la igualtat i la dignitat de les persones. És una norma genèrica, amb un marcat caràcter transversal, que dóna espai a la protecció i pretén desenvolupar mecanismes clars per donar sortida a denúncies que no tenen conseqüències penals.

Un llarg procés

L'any 2016 es va recuperar un esborrany de llei antidiscriminatòria i es va endegar, a partir d'aquest text, un procés participatiu amb les entitats afectades per tal de que hi afegissin propostes i milloressin el text. Per desgràcia, l'aplicació de l'article 155 i la repressió endegada per l'Estat després del referèndum de l'1 d'octubre del 2018 va fer decaure la legislatura i va estroncar el procés participatiu obert.

Més endavant, un cop celebrades noves eleccions al Parlament, diferents entitats i persones expertes van comparèixer en seu parlamentària durant la nova tramitació de la llei fent les seves contribucions i observacions. També des dels diferents consells

Moment de la votació de la llei d'igualtat de tracte i no discriminació.

nacionals de Catalunya (de la Joventut, de les Dones, LGBTI, etc.) es van fer aportacions diverses que recullen les necessitats específiques de cada col·lectiu. De fet, aquests consells, en tant que òrgans participatius, han esdevingut espais de complicitat imprescindibles per fer possible la llei, tal i com explica la Mireia Mata al reconèixer «la implicació directa dels consells nacionals en els continguts de la llei i en la seva insistència per aprovar-la abans del final de la legislatura».

Tot i que aquesta llei és un desplegament de la llei 11/2014, en el seu inici des del moviment LGBTI hi va haver certes reticències per por a que aquest nou marc legal acabés desvirtuant la llei específica per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. Aquestes reticències, però, van ser superades en el procés d'elaboració de la nova llei, atès que «aporta un valor afegit, un missatge molt clar de les institucions. No és només un text sinó que és d'obligat compliment per el conjunt de la societat catalana: tolerància zero envers les discriminacions», insisteix la Mireia Mata.

Lluites compartides

Des de les entitats LGBTI del territori, la percepció sobre la llei és positiva, tot i que diversa. L'Héctor González, de Colors de Ponent, a Lleida, opina que «està directament vinculada als drets de les persones LGBTIQ+ i ens ofereix eines integrals, transversals, interseccionals i complementàries que amplien i profunditzen en les garanties a les persones que patim discriminacions, violències i estigmatització per raons de sexe i gènere».

Des de Reus, la Berta Mascaró, del col·lectiu H2O, afirma que la implementació de la llei «serà positiva perquè reforça la 11/2014, que vetlla per la no discriminació LGBTI, donant-li un enfoc interseccional. És necessari treballar més intensament per la no discriminació atès que la xarxa SAI (Serveis d'Atenció

Integral) i les entitats veiem com a dia d'avui les discriminacions cap al nostre col·lectiu continuen incrementant-se. Tenim una nova eina per lluitar contra l'LGTBI-fòbia, però també contra el masclisme o la xenofòbia, i és que les lluites per l'alliberament de les persones cada vegada haurien de ser més compartides».

En aquesta línia, desenvolupar aquesta llei, juntament amb la llei contra l'LGTBI-fòbia, és un repte i una necessitat «perquè té una visió amplia dels fets discriminatoris amb atenció a tota la seva dimensió sistèmica i/o estructural», tal com remarca l'Héctor González.

Un regim sancionador

Per la Berta Mascaró, el doble repte de la llei «és assegurar la continuació de la necessària línia de formació d'entitats, administracions, escoles, etc. com a mètode de prevenció, però també que s'implementin i s'apliquin de manera real les sancions, que fins ara han sigut molt laxes. Hem normalitzat molt les violències cap al nostre col·lectiu i això pot veure's en la forma en la que s'han aplicat aquestes sancions».

Per a les entitats, el desenvolupament de la llei és important, precisament, perquè, entre altres coses, finalment es podrà aprovar un regim sancionador administratiu envers als comportaments i actituds LGBTI-fòbics que no estan considerats delictes (per aquests darrers cassos, el que s'aplica és el codi penal; de fet, la llei es concep com una eina complementària a la jurisdicció penal relativa als delictes d'odi). Remarcant-ho, la Mireia Mata destaca que «estem fent el retorn als diferents consells de participació i demanant l'acompanyament en el desplegament de la llei, que ja hem començat a treballar pel que fa al reglament sancionador». Un cop aprovat, les associacions LGBTI de tot el territori observaran amb lupa la seva aplicació davant de qualsevol cas d'LGTBI-fòbia que no s'hagi resolt de manera empàtica o satisfactòria a ulls de la víctima. ■

REIVINDICACIÓ DE LA CISFÒBIA

per Ixeya Quesada Consejo

El setembre del 2020, l'Institut d'Estudis Catalans va afegir al diccionari catorze paraules relacionades amb les realitats LGBTI. Entre aquestes figuraven termes com *bifòbia*, *lesbofòbia*, *transfòbia* o *intersexual*, però també d'altres polèmics com *heterofòbia* o *cisfòbia*. En aquest article, l'activista trans Ixeya Quesada reflexiona sobre aquests conceptes reaccionaris i ens en proposa una nova mirada.

El passat setembre l'Institut d'Estudis Catalans –la institució que teòricament regula la normativa de la nostra llengua– ens va sorprendre amb la incorporació de catorze nous mots relacionats amb les realitats LGBTI. La notícia no estigué exempta de polèmica, car entre aquestes noves incorporacions figuraven termes tan necessaris com *bifòbia*, *lesbofòbia*, *transfòbia* o *intersexual*, però també d'altres tan inesperats com *heterofòbia* o *cisfòbia*.

Si parem atenció a aquests dos darrers termes, observem que les definicions que se'n donen són les d'aversió a l'heterosexualitat o als heterosexuals i

Diccionaris cisnormatius i mots buits de significat

«aversió a la cissexualitat i als cissexuals», respectivament. Tot plegat ocasionà una allau de crítiques per part d'organitzacions i de personalitats feministes i LGBTI, que consideraven que algunes d'aquestes entrades recents eren completament prescindibles perquè no representen cap realitat material veritablement existent. Les crítiques, òbviament, són raonables: a nivell social, no

existeix una tal aversió. Ningú no pateix heterofòbia o cisfòbia en el seu dia a dia. Malgrat el que puguin afirmar alguns sectors reaccionaris que repeteixen persistentment fal·làcia rere fal·làcia, aquests dos conceptes no constitueixen cap mena d'opressió estructural; ningú no és marginat, insultat, assetjat o mort pel fet de ser heterosexual o cisgènere. Atenent això, podríem afirmar que la seva introducció en el diccionari català, doncs, no té gaire sentit, oi? Però... i si ho miréssim des d'un altre punt de vista?

Realitats invisibilitzades

Les persones cis són per tot arreu. En veiem cada dia, hi convivim i ens hi relacionem. A casa, a la *uni*, a la feina, al carrer, al bar... Hi hem de tractar, és inevitable. I fer-ho ens comporta uns certs riscos. Riscos que assumim perquè no tenim cap altra opció, però que tot sovint ens acaben perjudicant. No hi podem fer res; així és i ha estat sempre.

Les persones trans som com superherois: vivim entre les persones cis, a plena llum del dia, com qualsevol altra persona, compartint-hi espais contínuament sense que ells en siguin conscients. Als seus ulls, les

nostres realitats d'entrada no existeixen. Com si fóssim personatges ficticis que només veuen a la televisió i llegeixen als diaris, com si amaguéssim la nostra condició conscientment fins que no arribem a la nostra Batcova, on podem actuar com vulguem sense que ens descobreixin. A la cova, a casa, on no fem nosa a ningú, on no destorbem la seua tranquil·la cisonormativitat. Però sabeu què? Que existim, i en realitat no vivim amagades: senzillament, vivim invisibilitzades.

Ningú no ens té en compte. Ningú no pensa en nosaltres. Ningú no és capaç d'imaginar-se que en qualsevol moment pugui coincidir amb una persona que no és com ell, que no és cis. No els ho entra al cap. Però no; no tothom és com vosaltres, i la vostra manca de perspectiva ens afecta dia rere dia en gairebé tots els aspectes de les nostres vides. Ens condiciona perquè absolutament tot està pensat i ajustat als vostres paràmetres, a la vostra realitat –i només a la vostra– i a la vostra comoditat.

Oda a la cisfòbia

Recentment, he llegit un llibre que ha rebut una gran atenció mediàtica i que ha causat una forta polèmica a l'Estat fran-

cès. El llibre, intítulat *Moi les homes, je les déteste*¹, ha estat escrit per l'activista feminista Pauline Harmange, i en aquest l'autora reflexiona sobre les conseqüències i els prejudicis que aquest món tan masculinitzat ens provoca a les dones al llarg de la nostra vida. Harmange fa un pas més enllà i reivindica l'odi als homes com a mode de supervivència per a les dones, expressant el cansament que ens acaba produint mirar d'educar-los constantment quan aquests sovint no volen pas canviar.

Com Harmange i el seu llibre, que ha estat titllat d'«oda a la misàndria», jo també reivindico, des de la vivència trans, el nostre cansament per haver d'explicar-vos-ho tot sempre, per haver de justificar contínuament la nostra legitimitat i la nostra existència. Reivindico la meua cisfòbia. Sí; tal com recull el diccionari de l'IEC, sóc cisfòbica. Cisfòbica cap a un sistema que ens relega a la completa invisibilització, discriminació i que pretén controlar les nostres vides. Sento cisfòbia cap a l'opressió estructural que encarnen les vostres actituds i que no feu ni un mínim esforç per canviar. Cap a la vostra indiferència, cap a la vostra passivitat.

De motius, ens en sobren

Cisfòbia a la vostra **discriminació laboral**. Al privilegi de treballar sense haver de patir perquè descobreixin qui sou. Als acomiadaments perquè no donem el perfil de l'empresa. A la vergonya que ens produeixen les vostres mirades. A les insinuacions que no tenim les mateixes capacitats que vosaltres. A la sort de no haver d'amagar la vostra realitat per a poder sobreviure.

Cisfòbia al vostre **sistema sanitari**, que ens patologitza i ens tracta de malalties que necessiten una cura urgent. Al control que exerciu sobre nosaltres quan ens consentiu de seguir algun tipus d'hormonació i a la poca informació que ens en doneu. Als medicaments produïts i pensats exclusivament per i per a vosaltres. Als continus desproveïments de les hormones que prenem. A la manca d'investigació, a la manca d'interès, a la manca de finançament. Cisfòbia a la vostra concepció sobre la **maternitat** i la **paternitat**. Al vostres «és nen o nena?» i a l'obligatorietat social de donar-hi resposta. A la mentalitat que us diu que un home no pot parir, encara que pugui, encara que vulgui. A les prohibicions perquè no puguem tindre o adoptar canalla.

Cisfòbia a la vostra **legalitat**. Als debats polítics sobre si mereixem reconeixença legal o no. A la superioritat amb la qual us permeteu de decidir si hem de tindre drets (com si hagués de ser debatible). A la vostra negativa a reconèixer els nostres noms i els nostres gèneres, socialment i institucional. A les vostres traves burocràtiques per a fer qualsevol tràmit, a les preguntes que feu quan hi ha alguna cosa que no coincideix en els nostres documents d'identitat.

Cisfòbia al vostre **academicisme**. A la teorització sobre nosaltres sense ni tan sols tindre'ns en compte, sense escoltar-nos, sense preocupar-vos per allò que nosaltres hi tenim a dir. Als vostres moviments polítics reaccionaris i transexcloents (que no sé pas què seran, però que sens dubte no poden anomenar-se «feminisme»). A les expulsions dels vostres espais perquè us voleu estalviar haver de debatre sobre nosaltres (altre cop, com si les nostres realitats fossin debatibles).

Cisfòbia a un **sistema educatiu** que ens invisibilitza, que ens amaga, que ens oblidada. A l'assetjament escolar; al vostres «ets massa jove per saber què vols», a la vostra manca de protocols. Cisfòbia a la vostra

representativitat. A la nefasta concepció de nosaltres que plasmeu en els vostres llibres, les vostres *pel·lis*, programes o sèries. A l'humor que feu de les nostres vides, a que siguem simples recursos per a les vostres trames i històries. Cisfòbia a tantíssimes coses que feu malament que em seria impossible d'esmentar-les totes.

Una lògica binarista i cisonormativa

No sou conscients de com de difícil és per a nosaltres viure permanentment limitades per la vostra lògica binarista i cisonormativa. La mateixa lògica amb la qual decidiu d'incloure al diccionari uns termes gratuïts que ni calien ni volíem. Posats a incloure-hi vocables innecessaris, però, apropiem-nos-els i reivindicuem-los en la lluita per l'alliberament trans. Ja n'hem tingut prou: allà on vosaltres sembreu la transfòbia, nosaltres hi recollim cisfòbia. I ara fins i tot l'IEC ens hi empara gramaticalment. ■

1. Pauline Harmange, *Jo, els homes, els detesto*, en la seva versió en català (Ediciones Destino). Gràcies al seu inesperat èxit està previst que es tradueixi a unes 17 llengües.

Després d'un any d'absència, l'epicúria i sempre benlloguda *Jacqueline de Tortosà* torna a escriure a **COLORS DEL TERRITORI** per obsequiar-nos amb un nou text sobre la cultura LGTBI a Catalunya, aquest cop sobre el cinema, com sempre, amb la seva brillant, divertida, àcida, recargolada i punyent prosa.

PARLEM DE CINEMA GAI I LÈSBIC CATALÀ

Per **Jacqueline de Tortosà**
(En memòria de Mercè Lleixà i Josep Maria Benet i Jornet)

Benvolgudes totes,

En aquest món que sembla que s'acaba, moltes hem sentit l'impuls de tornar a aquelles coses que de sempre ens han connectat amb la vida.

Aquesta vegada, no escric l'article perduda en cap capital europea entre gira i gira, ni ho faig desconsolada darrere una finestra amarada de pluja atlàntica enyorant temps pretèrits i sentint com l'escorreguda de rímel m'amarga el gust dels meus llavis mal pintats. No. Enrere han quedat les llargues temporades de solitud i desconsol. He tornat al sol mediterrani, i ho he fet al costat de Tortosà, a la *ville* de Les Rocquettes. I ho faig més Jacqueline que mai, perquè com diu una de les nostres dives nostrades acadèmiques més brillants, la Pepa-Antònia Fernández, «qui perd els orígens, si fa el dol ben fet, guanya identitat».

I aquest article parlarà de tot això: d'allò que ens connecta amb la vida (com un bon film o una interpretació magistral), de la identitat i també de la filla més il·lustre de Les Rocquettes, diva entre les dives que des de fa deu anys enlluerna amb el seu somriure picardiós tots els àngels d'aleta trencada del paradís celestial. Estic parlant de la gran (l'única que pot tenir aquest adjectiu al davant a part de mi i de la gran violoncellista Jacqueline Du Pré, de la qui prenc el nom), de la gran, repeteixo, Mercè Lleixà.

Fotograma de *Què t'hi jugues, Mari Pili?*

L'esgarrifança d'una nit d'estiu

I si ho faig és precisament perquè una nit d'estiu d'aquest primer any dolent (tot i que una senyora madureta com jo, una MILF crec que en diuen ara, n'ha vistos ja de tots colors), una nit d'estiu, deia, d'aquelles de finals d'agost que sembla que refresca, en el meu confinament rural, una brisa que venia de la banda de mar va batre la porta del balcó, que es va esfullar, i de darrere les cortines blanques mogudes pel vent, vaig sentir una veu que em cridava: «Jacqueline, Jacqueline...» Una esgarrifança em va recórrer cadascun dels racons del meu cos bregat pel pas del temps i em vaig espixorrar tota jo. La veu, dolça com una metzina, em va dir que era ella, la gran Lleixà, i em demanava que no em deixés portar per la feblesa, que havia de seguir delectant els meus seguidors de **COLORS DEL TERRITORI** en la meua àrdua tasca de recuperar i parlar de la NOSTRA cultura.

L'endemà em vaig despertar tard, tremolant pel fred del líquid vessat, mig estabornida, vorejant la hipotèrmia tot i la calor estival, i pensant que aquell miratge havia estat un somni shakespeareà provocat per una ingesta indeguda d'uns bolets collits i assecats durant la plujosa primavera passada a la falda del Mont Caro. Tot i això, aquella veu em va remoure, així que aquí em trobo novament, i aquest cop, ho faré per parlar de cinema, i concretament, de dos figures cabdals per a la història de la cultura catalana i universal que com jo, no han estat prou ben valorades i reconegudes: la profílica Ventura Pons, de qui em centraré en el film *Què t'hi jugues, Mari Pili?* (1991) i l'estupendíssima i brillant Marta Ballebò-Coll, de qui parlaré del film *Sévigne* (2004). Ara, però, deixem-nos de més dilatacions, i anem al gra.

La «Marica» creada pel Ventura Pons

Què t'hi jugues, Mari Pili? és un film de l'any 1991 rodat a la Barcelona preolímpica, dirigit per Ventura Pons i escrit per Joan Barbero, que cal veure, almenys, una vegada l'any. L'argument, tres companyes de pis de vint-i-pocs que fan una juguesca: allitar-se amb el primer home que els dirigeixi la paraula. A partir d'aquí, entrem en un abisme que combina petardeig català, magnífiques actuacions de dives nostrades com la Núria Hosta, la Blanca Pàmpols, la Lloïl Beltran i la gran Mercè Lleixà, i escenes surrealistes que ens obligaran a renovar el *salvaslip* més d'una vegada durant la seva reproducció.

I si parlo d'aquest film i no d'un altre de Pons, a part de pel record d'aquell somni boirós on se m'aparegué la Lleixà, és perquè vull defensar amb les ungles afilades, si cal, que els personatges que interpreten la Lloïl Beltran i, sobretot, la Mercè Lleixà són una de les millors representacions que s'han fet mai de la inestabilitat de la identitat catalana.

Al film de Pons, la Lloïl Beltran és una secretària anomenada «Marica» (diminutiu de Maria Carme), nom que ja ens diu molt sobre a què fa referència el seu personatge. La pobra dona va calenta com un suro, per dir-ho finament, però mai es menja un *rosco*; fins i tot en una de les escenes finals (i adverteixo que això és un *spoiler* que diuen les joves influenciades per les cultures anglosaxones) en què tothom acaba magreant-se amb tothom, la Marica marxa sola i encara més calenta.

Trinxem la «normalització»

Segons la meua interpretació sempre canònica, el personatge de la Marica no és ni més ni menys que la representació de la incapacitat de les persones gais i lesbianes de fer-se intel·ligibles en la cultura nacional heteronormativa, i concretament, en la cultura catalana dels anys noranta, que no era cap altra que la de la «normalització», concepte que cal desconstruir sempre i, fins i tot m'atreviria a dir, trinxar de totes totes.

Per altra banda, el personatge de Mari Pili, que dona nom al film, brillantment interpretat per la gran Lleixà és el d'una «xarnega», paraula que la mateixa actriu utilitza en un diàleg, interpretada per una ebreca.

De fet, el dialecte nord-occidental dissimulat per l'actriu, però que apareix en alguns trets, es justifica a la pel·lícula mitjançant l'origen castellanoparlant del personatge. Quina millor manera de presentar com d'inestable i d'incoherent és la categoria de «catalanitat» que a través d'aquesta personificació doblement perifèrica? Quina millor manera de presentar-ho que fer-ho mitjançant una aportació genial a la cultura catalana que crea referents, com és el film *Què t'hi jugues, Mari Pili?* en tot el seu conjunt?

Abans de seguir amb la Marta Balletbò-Coll, no puc estar-me de fer un breu repàs per alguns dels films més sucosos del cineasta barceloní, i ho faré per ordre de preferència (la meua) i de mariconor (la dels dos).

Ai el meu benvolgut Josep Maria Benet i Jornet!

En primer lloc, cal mirar sempre, sempre, el preciós documental de 1978 *Ocaña, retrat intermitent*, que se centra en un dels personatges més icònics i transgressors d'aquella Barcelona preolímpica que mai

tomarà a existir, i de la qual una sempre conserva el record. Ai, aquells anys de joventut, revolta i alliberament, que pretèrits semblen!

Per altra banda, vull fer menció especial als llargmetratges *Actrius* (1996) i *Amic/Amat* (1998). Compungida i de dol rigorós porto des d'aquell fatídic dia que per desgràcia d'aquest mal que assola el món va marxar algú amb qui, com ja vaig dir en el meu article de teatre català, totes les mariques catalanes i del món estem en deute: Josep Maria Benet i Jornet. Cal recordar-lo, homenajar-lo i besar la representació pictòrica de la seva esfinx bigotada sempre que calgui. I una manera per fer tot això és mirar aquests dos films, adaptacions magistrals d'obres seues. (Si això no fos suficient al·licient, sempre podeu mirar *Amic/Amat* pel morbo de veure un jove David Selvas embolicant-se amb el gran Pou, i *Actrius* per la batalla interpretativa de divinitat més gran que ha existit mai en el cinema català: Espert, Sardà, Lizarran.)

I ara, senyores i senyores entra a les pàgines d'aquesta secció culta una cineasta que si fóssim un país 'normal' de veritat i no una il·lusió fantasmàtica, tindria una estàtua davant mateix de la Filmoteca de Catalunya o del Teatre Nacional, si cal.

Marta Balletbò-Coll és la primera persona que va dirigir una pel·lícula de protagonista lesbiana a l'estat espanyol, i ho va fer magistralment i precària amb la comèdia romàntica *Costa Brava* (1995), una òpera prima plena de frescor i ironia, amb un guió excel·lent, un muntatge enginyós, un rodatge de tretze dies i materials prestats.

La pel·lícula, gravada en anglès, va servir com aparador de Catalunya al món, i una pensa que va contribuir al fet que la nostra metròpolis sigui un lloc menys pitjor i per tant, atraient per persones de desitjos no-heteronormatius.

Història d'amor lèsbic carregada de premis

La carrera de la cineasta va acabar el 2004 amb el film *Sévigne*, amb uns quants premis a l'esquena i amb els curts *Intrepidíssima* (1996), on una nena que em recorda a mi de menuda es rebel·la contra la feminitat hegemònica, *Harlequin Exterminador* (1991), el seu primer treball, i el llarg *Cariño, he enviado los hombres a la Luna!* (1998).

A *Sévigne*, Balletbò-Coll parla de la Barcelona del període entre els Jocs Olímpics i la crisi de 2008, la de l'època de les vaques grasses que en diuen, que viu encara de l'èxit dels jocs, la del críticat Fòrum de les Cultures, en què es consolida la marca Barcelona ressort turístic internacional... I en aquest context explica una història d'amor lèsbic, amb uns personatges estupendament caracteritzats, amb un repartiment d'actorassos (el gran Pou, la veu trencada de Catalunya; Anna Azcona, un jove i moníssim Eduard Farelo; i la mateixa Balletbò-Coll, en una gràcia grandíssima, divertidíssima, fent de protagonista).

Al film, la Marta Balletbò-Coll interpreta una tal Marina Ferrer que vol estrenar una obra de teatre basada en les cartes plenes d'amor incestuosos que la francesa Madame de Sévigne va escriure a la seva filla a la França del segle XVIII. Per fer-ho treballarà colze a colze amb la directora del Teatre Públic Català, Júlia Berkowitz interpretada per Anna Azcona i casada amb un temut crític teatral interpretat per Josep Maria Pou. I dic colze a colze per no dir figa amb figa, ja que traduint una famosa expressió castellana «el fregament fa l'afecte». En tot cas, quedeu-vos amb qui us sedueixi, abraç, miri, mimi, desitgi... com fa la Balletbò-Coll a l'Azcona.

Una radiografia irònica i de la cultura catalana

A la pel·lícula, Balletbò-Coll fa una radiografia irònica i finíssima de la cultura institucionalitzada catalana del mo-

ment (amb personatges com un programador mediocre i influenciable, una representant del Departament de Cultura que vol fer un cicle de teatre català a Gàmbia, una Carme Elías que interpreta la típica renegada esnob que titlla de «cultureta» la cultura catalana), i hi insereix un bolldrama tendre, on reflexiona sobre les relacions maternofiliales, sobre el desig, sobre allò que ens manca i sobre el dolor.

A mi em sap molt greu, personalment, perquè és una cosa que jo he viscut amb el meu art, que a la Marta Balletbò: primer, no se l'hagués reconegut suficientment al seu temps; segon, que ara ningú se'n recordi d'ella; i tercer, que sigui tan difícil accedir a la seva obra (només es poden veure les pel·lícules a través dels catàlegs de les biblioteques o en mercats de segona mà i en format DVD o VHS si algú encara recorda què és). Des d'aquí reivindico la seua figura i obra, i demano que els seus films, com s'ha vist importantíssims per a la història del cinema català, mundial i lèsbic, estiguin a l'abast de tothom en plataformes d'estremitat d'aquestes que enganxen i adotzenen a les joveselles d'avui en dia. Tal com diu la sàvia Balletbò-Coll al film, «a determinada edat, quan es comença una relació i no és oberta, és que no has après res de la vida».

Obrim les nostres pupil·les al setè art que el nostre tan poc normal país ens ha donat i reivindicuem-lo sempre, sempre, juntament amb les nostres grans dives. Si no ho fem nosaltres, ja us dic jo, que estem ben apanyades.

Sempre vostra,
Jacqueline.

Marta Balletbo i Anna Azcona a *Sévigne*.

PD. En aquest article he volgut parlar de dos dels cineastes catalans que millor han plasmat la complexitat de la nostra identitat. No he volgut fer una radiografia del cinema gai i lèsbic català en la qual entrarien obres de cineastes com Villaronga o Cesc Gay o adaptacions d'obres queer catalanes com ara la versió de Riefensthal de *Terra Baixa*. M'excuso d'avançada per les meues omissions.

DENTON WELCH

UN GRAN DESCONEGUT

Denton Welch és un secret que es transmet en veu baixa, de lector en lector. Tot i que la seva obra va ser publicada al nostre país des del 2011 per l'editorial Alpha Decay, qui a més van dedicar-hi una col·lecció a l'autor, la Biblioteca Denton Welch, no ha deixat de ser mai una rara avis de les lletres anglòfiles. Entre els qui es reconeixien acèrrims de l'autor s'hi troben l'Edith Sitwell o el William Burroughs, qui comentava que era l'escriptor que més l'havia influenciat, tota una carta de presentació per a un escriptor massa desconegut.

per Rafa Luna

Welch descriu la seva personalíssima visió del món, sempre atent a no caure en l'inteletualisme, i interessat en traduir a la literatura el descobriment de la sexualitat a partir de descripcions subtils i minucioses, i un ritme lent, però també d'escenes esbojarrades i tòrrides.

Una vocació estroncada per un accident

La història de Denton Welch és tan excèntrica com la seva fama, i una absoluta tragèdia: va néixer a Xangai l'any 1915 i era el més petit de quatre germans. La seva mare va morir quan ell tenia onze anys i, per aquest motiu, el van enviar a estudiar a la Gran Bretanya, internat a Repton, una escola de prestigi on fou company de curs de Roald Dahl. Allà va desenvolupar una gran atracció per la pintura, que va haver d'abandonar als vint anys quan un cotxe el va atropellar mentre anava en bicicleta. L'accident el va deixar tan debilitat que va haver d'apartar-se de la seva passió, la pintura, ja que li suposava un gran esforç practi-

car-la, i es va obligar a concentrar-se en l'escriptura, a la que es va dedicar fins al 1948, quan va morir, als trenta-tres anys, a causa d'una tuberculosi espinal provocada per l'accident.

Durant el temps de convalescència l'autor va escriure tres novel·les, una d'elles inacabada, i diversos contes, la majoria de caire autobiogràfic. Imagineu a un jove postrat en un llit del que no es pot moure, atrapat en el seu pensament, analitzant-se en profunditat i essent esclau de la seva memòria. Un jove que troba en la paraula l'única manera de viure i expressar la seva dolència (que narra amb detall a *Una voz a través de una nube*) i que replanteja la seva vida a través de la literatura, reinterpretant el seu passat: a *Primer viatge* descriu l'estiu en què va viatjar a la Xina per anar a veure el seu pare, i a *En la juventud está el placer* torna als seus quinze anys a través d'Orvil Pym, un jove inquietant i magnètic que és incapaç de parlar de la seva mare morta, neuròtic i pessimista, que malgrat tot, pot assegurar, òbviament amb ironia, que en la joventut s'hi troba el plaer.

Viure la sexualitat en la imaginació

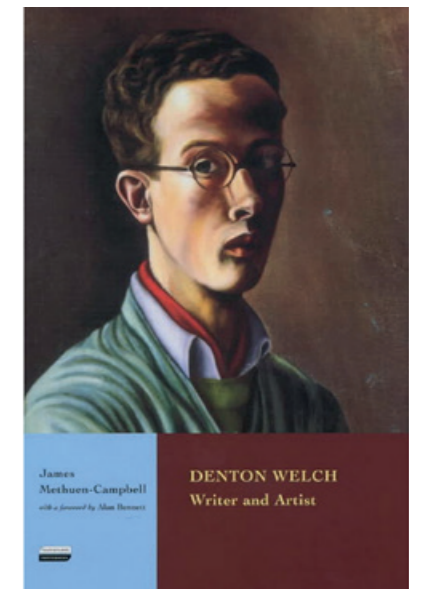
Aquests dos últims llibres fan malabarismes per mantenir-se al límit entre la innocència i la seva pèrdua, aquell moment en què comencem a perdre la ingenuïtat però encara no hem trobat el coratge per explorar les nostres pulsions. Una mirada dura, fosca i tan contradictòria com l'adolescència del jove homosexual que Welch insinua a les seves històries. Perquè Welch ni confirma ni amaga, la seva homosexualitat és allà per a qui vulgui veure-la: un joc aparentment innocent amb un llenyataire, una situació tan desconcertant com eròtica amb un soldat ferit a la Xina, la intensa obsessió pel seu metge... I és que Welch aborda el descobriment sexual com una cosa mental, profunda, oculta i subconscient.

I té tot el sentit del món tenint en compte la seva experiència vital: la d'un home que viu exclusivament al seu cap perquè el cos li ha deixat de funcionar, però també la d'una persona que només pot viure obertament la seva sexualitat en la seva imaginació, encotillada en la rígida etiqueta anglesa de l'època.

Un desplegament de les emocions íntim i secret

Llegir a Welch és tornar a la infància despreocupada de no hi veure res dolent en les seves pròpies fantasies, que allibera sense prejudicis i que viu amb naturalitat. Ens transporta al descobriment de la pròpia sexualitat, quan encara no es té por d'acceptar l'atracció que un sent, en el cas de Welch i en el de tants gais, pels homes, sobretot aquells que configuren l'univers particular de cadascú, encara que fossin molt més grans que un mateix.

Així doncs, més enllà d'una fina crítica social, més enllà de la intenció d'inscriure les seves obres en el gènere de la novel·la d'aprenentatge, i més enllà del seu estil ple de capes i capes de lectura i de descripcions minucioses, el que Welch vol és recuperar aquell moment precís i fugaç de la vida del jove homosexual en què viu un desplegament de les emocions absolutament íntim i secret, just abans d'experimentar el càstig social de fer-se gran sense encaixar en els codis preestablerts.

Pel seu estil, per la seva lucidesa o per la seva resistència a la norma social, val la pena tractar aquestes paraules com un xiuxiueig i anar a buscar un llibre d'aquest geni maleït. Welch és un secret que es transmet de lector en lector, en veu baixa. I que es comparteix entre aquells que tenen la sensibilitat per llegir-lo, apreciar-lo i recomanar-lo. ■

El narcisisme podria definir-se com l'amor excessiu cap a un mateix, que fa que l'orgull cegui la valoració real i menysprei els altres. Quines són les causes d'aquest trastorn? Tenen a veure amb el patriarcat, amb els rols de gènere que la societat ens imposa i el fet d'haver après a no expressar les nostres emocions?

SINGULARITATS EN RUÏNES

EL PERFIL NARCISISTA

Hi ha molts graus i molts elements que conformen el narcisisme i, abans d'arribar al límit d'aquest trastorn mental, tots aquests elements ja estan presents en diferents graus i nivells d'expressió en les persones. Quan algú narcisista ha perdut el contacte amb el món emocional i corporal, se sent buit, no té capacitat de sentir i de donar amor; tot el contrari, i el xucla de les persones que li donen amor i vivacitat. A l'hora de buscar-ne les causes podria establir-se una correlació amb l'estructura de gènere en la mesura que té una certa relació amb la manera d'educar els homes i les dones en la nostra societat.

Homes «valents» que no ploren

Per desgràcia, eduquem els nens homes en la no expressió de certes emocions, a no elaborar-les ni identificar-les i, en canvi, els projectem l'ideal d'homes «valents», autoritaris, que no ploren, que no es queixen i que no es deixen entristir per les coses. Aquests futurs homes sí que expressen de manera clara la ràbia i no contenen la ira, la violència ni els instints sexuals. I aquesta repressió, aquesta contenció de les emocions des de ben petits i la projecció de com han de ser i de com han de sentir aquests nens quan siguin adults, assenta les bases d'un patró narcisista. De fet, el conflicte que generen els discursos feministes en molts homes ve donat en gran part, precisament, per aquesta educació repressiva.

El narcisisme i el perfil psiquiàtric del pervers narcisista parlen d'una malaltia que es diagnostica com a trastorn quan es desenvolupa amb tot el seu potencial i la persona està desconnectada de les seves emocions reprimides. I, tot i que el pot patir tant la població masculina com la femenina, ja que no ve determinat

pel gènere, hi ha característiques narcisistes que han configurat els homes a partir d'aquest ideal de masculinitat que hem anat esculpint com a societat.

Aquest patró social de «desconnexió» de les pròpies emocions no és únic ni és un fet aïllat, ja que la nostra societat també està desconnectada de la natura i els seus recursos, enterra valors fonamentals per als éssers vius i ens obliga a viure pel poder, sacrificant la nostra humanitat, la nostra naturalesa.

Una societat saturada d'estímul

Hi ha éssers humans que viuen morts i buits d'amor. També passa amb la nostra societat, que ens força a produir insaciablement, malmetent el que sigui, donant importància al *tenir* en detriment del *ser* i provocant lluites jeràrquiques i ferotges per guanyar i obtenir. És el preu d'un capitalisme que espera el consum exacerbant, que ens allunya de les nostres emocions i les nostres necessitats reals. Avui vivim en una societat brutalment visual i rebem una quantitat ingent d'imatges i projeccions, de miratges, que ens desconnecten. Els nostres cossos no poden digerir tantes impressions visuals i sonores i ens quedem saturats; som incapaços de distingir què hi ha de real i de fictici i ens estem quedant anestesiats inclús davant la violència.

Per canviar aquesta realitat s'han emprès polítiques alternatives, de contraatac i autodefensa, però aquestes tenen carències importants. El discurs polític sobre el patriarcat i el masclisme necessita també una mirada terapèutica; no podem reduir el masclisme exclusivament a un sistema de gènere que ve donat

per Eloi Martín Casanovas

per l'educació, sinó que necessitem reconèixer-ne tota la complexitat i observar les experiències individuals considerant tots els seus aspectes, fugint de la simplificació i el reduccionisme. De fet, el masclisme, les relacions tòxiques entre homes i narcisisme, i entre dones i assumptió del paper de víctima, així com la minva d'altres capacitats emocionals i cognitives, es retroalimenten, es complementen i funcionen plegades perquè seguim amb les desconnexions. Desconnexions de les emocions i del cos, i desconnexions de nosaltres amb les necessitats del planeta i la nostra naturalesa. Dues desconnexions a diferent escala però que roden en paral·lel.

Curar-se del rebuig i l'aïllament

Una persona narcisista i una altra amb altes capacitats mal encarrilades tenen en comú la necessitat de sentir-se vives: la primera ho fa xuclant la vivacitat de la segona; aquesta darrera ho fa obtenint intensitat al relacionar-se amb algú manipulador, seductor, que li dona experiències de tensió i (mal)tracte. Òbviament, les persones estem plenes de particularitats i cada cas és diferent, però cal identificar en el pla col·lectiu la situació en què es viuen relacions d'ús i abús.

Una altra cosa que tenen en comú aquests dos perfils és el fet de sentir-se o haver estat persones incompreses, haver-se sentit rebutjades. És una ferida que comparteixen i això també és un terreny escabros que alimenta el magnetisme.

Com a societat necessitem curar-nos del rebuig, de l'abandonament, de l'aïllament, de la incomunicació amb nosaltres mateixos

i amb els altres. Potser caldria no posar tant l'accent en els «homes» i les «dones» i parlar més de la complexitat de perfils i caràcters. Tot i que pot semblar que això afebleixi certes polítiques de no discriminació, per a la nostra salut és perillós col·lectivitzar massa les experiències i obviar les pròpies vivències, historials i herències.

Dues feines en paral·lel

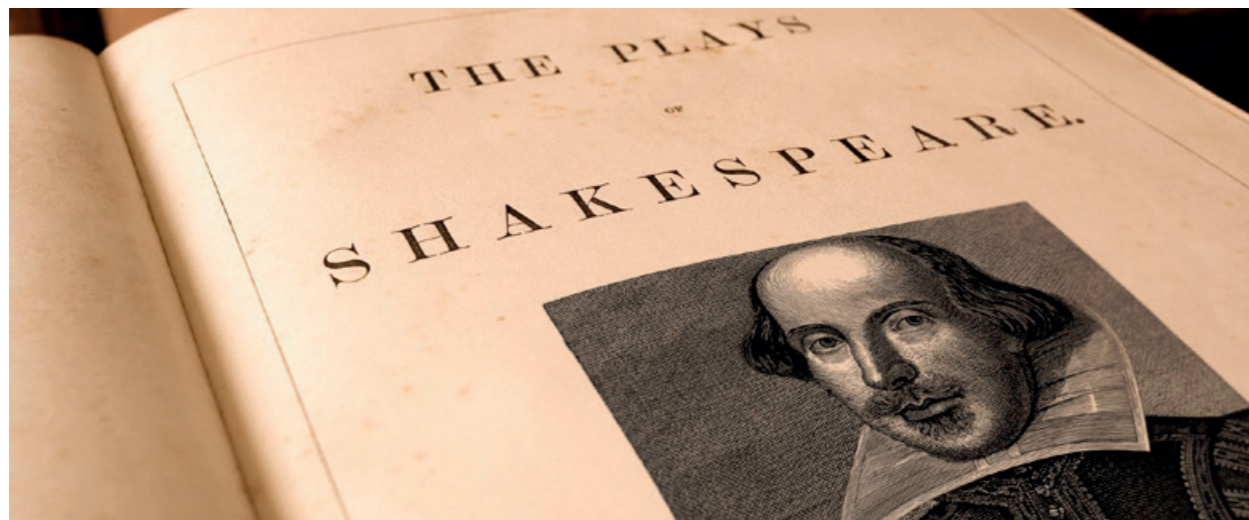
És més fàcil analitzar el narcisisme de manera col·lectiva que individualment, perquè la segona manera t'obliga a veure les pròpies ferides internes. És més fàcil mirar-lo des de la superfície, al costat d'altra gent que també s'ho mira. Hi ha una part de cadascú, la pròpia particularitat, el propi dolor, que emmudeix a l'observar el dolor comú. D'aquesta manera s'eleva el propi dolor al món de les idees, abstracte, construït entre tots, que justifica les pròpies carències afectives, sense modificar res d'essencial.

Això no vol dir que menyspreem el treball en comú, ja que aquest, com hem dit, identifica la realitat col·lectiva i ens dona eines i pautes de comportament molt útils, però només un mateix sap si s'està enfrontant a les seves pròpies carències o si simplement les està sobrevolant.

En definitiva, la política alliberadora i la teràpia han de treballar en paral·lel. La teoria ens ha de servir per a anomenar fenòmens, generalitats, per a identificar patrons i dinàmiques, però el treball ha de ser intern, ja que cadascú és qui sap d'on ve i en què està insà. Hi ha dues responsabilitats: la col·lectiva, que posa llum al conjunt, i la pròpia, que sana l'arrel. ■

HI HA REFERENTS LGTBIQ+ A LA HISTÒRIA?

per Marina Sendra

Com més enllà mirem en la història, passades les últimes dècades, la presència de persones LGTBIQ+ sembla cada cop més escassa. Però és realment així? Potser els historiadors ens han amagat que moltes grans figures històriques eren part d'aquest col·lectiu, a força de destruir les proves físiques de la seva existència o amb arguments com ara que el concepte actual de sexualitat no és aplicable als seus temps o que aquestes persones simplement vivien una

vida excèntrica i alternativa. Quan s'ha qüestionat els acadèmics per aquesta falta de representació històrica, han argumentat que si els cànons literaris, artístics o científics només inclouen persones cisheterosexuals, deu ser que encara no hi ha hagut un Sòcrates, un William Shakespeare o un Marcel Proust gai. Però, com bé diu Eve Kosofsky Sedgwick, «no només hi ha hagut un Sòcrates, un Shakespeare i un Proust gais, sinó que els seus noms són Sòcrates, Shakespeare i Proust».

La petjada esborrada de Safo

L'exemple més clar de la destrucció física de la nostra història el trobem en Safo de Lesbos. La poetessa grega del segle VI a. C., considerada com la desena musa per molts grans pensadors com Plató, va donar nom tant al concepte *lesbiana* com a les relacions sàfiques (relacions entre dones, ja siguin lesbianes o bisexuals). Es diu que al segle XVI es van cremar la major part dels seus poemes, ja que anaven en contra de la moral de l'Església, tot i que una altra possibilitat per a

Fent un repàs ràpid a les classes d'història estudiades a l'escola, aviat es veu que no hi ha cap menció de persones LGTBIQ+. És com si gais, lesbianes o persones trans no haguessin existit fins a finals del segle XIX o principis del segle XX; és com si fins aleshores tothom fos cisheterosexual. El fet de no tenir una història LGTBIQ+ de més d'unes quantes dècades té un gran impacte, ja que sense una història comuna és difícil crear un sentiment d'identitat i comunitat, i si no tens referents és difícil considerar la teva identitat com a vàlida o fins i tot adonar-te que existeixen altres identitats possibles.

la seva pèrdua podria ser la falta de reproduccions dels seus manuscrits al llarg del temps. Pel que fa als fragments que perviuen —quasi una desena part del total dels seus escrits—, molts historiadors i lingüistes han intentat trobar una explicació perfectament heterosexual dels seus poemes; però, si algú pot llegir «Dolça mare, no puc teixir / l'esvelta Afrodita m'ha aclapat amb desig per una noia» i pensar que Safo era heterosexual, que s'ho faci mirar. S'ha arribat a suggerir que Safo es va tirar d'un penya-segat de tan enamorada que estava d'un barquer; i òbviament, les lesbianes van decidir anomenar-se com a tals en honor a aquest amor tan heterosexual que porta al suïcidi...

corona. Les seves habilitats com a soldat van portar, cinc-cents anys després de la seva mort, a la seva declaració com a patrona dels soldats, però quan la seva vida militar va acabar va rebre una dura sentència per heretgia i transvestisme.

Segons la doctrina cristiana, el transvestisme només era permès en casos d'extrema necessitat i en el cas de Joan(a) d'Arc s'ha argumentat que es vestia d'home per evitar abusos sexuals tant en el camp de batalla com a la presó. Però la manera com va defensar el seu dret a vestir de forma masculina, declarant que havia estat una missió donada per Déu mateix, demostra que la seva presentació tenia molt més a veure amb

la seva identitat que no pas amb la simple supervivència. Va morir a la foguera amb només dinou anys, però segles més tard és considerada per molts dintre de la comunitat trans com un model a seguir per la seva fortalesa a l'hora de defensar el propi dret d'expressió.

Un dilema shakespeareà

Passen els segles, però aquest intent de normativitzar les vides de persones clarament no cisheterosexuals segueix present, i això reforça la idea que l'amor entre persones d'un mateix gènere sembla un fet de la modernitat. William Shakespeare, com ja hem mencionat, és una altra víctima d'aquesta «heterosexualitat

La Joana vestida d'home

Les persones trans tampoc no se'n salven. Tot i que la idea de poder fer un trànsit tant social com físic és relativament recent, hi ha hagut persones que han transgredit la concepció de gènere des de temps immemorials. L'exemple més clar és Joana (Joan?) d'Arc. A l'edat de setze anys es va negar a casar-se, va fet un vot de castedat i assegurava que sentia les veus de diversos sants que la motivaven a vestir-se d'home i ajudar el rei Carles VII de França a lluitar per la

zació». Els seus sonets van adreçats principalment a dues persones, «el jove ros» i «la dama fosca», i alguns dels poemes més famosos i romàntics van dedicats a aquest primer jove. S'ha intentat analitzar aquests poemes com una mostra d'amor platònic o com un exercici artístic en què l'escriptor representa en aquest noi una manifestació sexual d'ell mateix o fins i tot en què l'escriptor escriuria des d'una perspectiva femenina; però, venint del dramaturg conegut per obres on els personatges sovint es transvesteixen i on els personatges femenins sovint eren interpretats per homes, un William Shakespeare bisexual és molt més creïble que cap altra cosa.

Una dona amb una vida «excèntrica»

També cal parlar d'Emily Dickinson, una de les primeres dones a entrar en el cànon literari americà predominantment masculí. Hi ha una gran mitologia que rodeja Dickinson i la seva vida «excèntrica»: sempre mudada amb vestits blancs, aïllant-se dins de casa seva i, el pitjor de tot!, sense arribar mai a casar-se. Però, com tot mite,

la major part del que es diu està basat en l'especulació i les mitges veritats.

Efectivament, Dickinson va passar gran part de la seva vida dins de la seva casa familiar, optant per cuidar la seva mare en lloc de casar-se, fet que li permetria dedicar-se al que a ella realment l'apassionava: la poesia. Tot i que ens han pintat l'Emily Dickinson com una dona estranya i antisocial, el temps que passava tancada a casa el dedicava en gran part a escriure centenars de cartes per a les seves amistats. I d'aquí ve probablement la raó per la qual mai no es va arribar a casar. La major part d'aquesta correspondència anava destinada a Susan Gilbert Dickinson, la seva cunyada. A més de comentar la poesia de Dickinson, en algunes d'aquestes cartes ambdues es declaraven el seu gran amor. Si en una de les cartes Dickinson escrivia: «Susie, tinc ganes que tornis i siguis meva. No saps les ganes que tinc de menjar-te la boca i només pensar d'estar a prop teu em fa entrar unes calors...», no és difícil d'assumir que Emily Dickinson, senzillament, era lesbiana. Com van arribar els historiadors i els crítics a la conclusió

que era heterosexual? L'amant d'Austin Dickinson, germà d'Emily i marit de Susan, es va assegurar d'eliminar el nom de Susan de tots els poemes dedicats a ella o de presentar-la com una dona cruel. Fins que no van sorgir aquestes cartes privades, doncs, Dickinson va ser tatxada com la dona rara que mai no es va casar. Però, per què voldria casar-se una si ja tenia la *nòvia* com a part de la família i com a veïna, vivint a pocs metres d'ella?

En definitiva, encara que no s'hagin anomenat com a tal fins fa ben poc, les persones LGTBIQ+ sempre han existit, i no pas de manera amagada i destinada a l'oblit. Han aconseguit viure com les persones que realment són i estimant a qui han volgut i, ja de pas, forjant els seus noms en la història. Així que el proper cop que us diguin que això del gènere i la sexualitat és una cosa que ara està de moda, recordeu que hi ha una llarga història de grans persones dissidents, que per molt que s'hagi intentat esborrar encara segueix viva cada cop que llegim un llibre, admirem una obra d'art o utilitzem algun gran invent, que van sortir a la llum gràcies a aquests referents LGTBIQ+. ■

PROGRAMA SOC-TRANS*

El Servei d'Ocupació de Catalunya i la Direcció General d'Igualtat posen en marxa un **programa pilot d'acompanyament personalitzat a la inserció laboral per a persones trans*** en les Oficines de Treball del SOC.

Aquest programa oferirà solucions a persones que tinguin dificultats especials per accedir al mercat laboral pel fet de ser trans* i acompanyarà a l'empresa que ho requereixi al llarg del procés d'adaptació a l'ocupació.

Aquest nou recurs ocupacional parteix del treball coordinat del SOC i del Servei d'Atenció Integral LGBTI coordinador de la xarxa SAI LGBTI de Catalunya. La xarxa SAI LGBTI serà clau per identificar les persones en situació de necessitat d'inserció laboral i derivar-les al programa, i el SOC s'encarregarà de materialitzar el servei i donar resposta a les necessitats laborals. L'Àrea LGBT oferirà l'assessorament i formació necessaris perquè el personal del SOC pugui realitzar aquesta feina.

Com és un projecte pilot, una comissió de seguiment (composta per entitats trans, sindicats i patronal amb representació al CNLGBTI i la Generalitat de Catalunya a través del SOC i la DGI) farà una avaluació continuada.

A més, la Direcció General d'Igualtat està impulsant un **microcurs pioner a Europa sobre diversitat LGBTI a través d'una plataforma digital** (amb el mòbil, la tauleta o l'ordinador) adreçat a tots els treballadors i treballadores de les empreses de Catalunya, dividit en dues parts: "Diversitat LGBTI, una oportunitat per millorar l'entorn laboral" i "Gestió de la diversitat LGBTI a les empreses, avantatges i beneficis".

més informació a:
lgbti.gencat.cat

XARXA D'ENTITATS LGBTIQ DE TERRITORI

La Xarxa d'Entitats LGBTIQ del Territori de Catalunya neix per:

- › Fer **difusió a les Xarxes Socials** de les accions que fan les entitats LGBTIQ del territori de Catalunya i promoure la participació en les activitats, actes i projectes que realitzen.
- › **Visibilitzar** el treball en xarxa que les entitats LGBTIQ del territori català estan duent a terme des de fa temps, però que no tenen la repercussió corresponent a les Xarxes Socials.
- › Fomentar la **cooperació entre entitats del territori** per optimitzar recursos (formacions compartides, préstecs d'exposicions itinerants, campanyes genèriques...).
- › Col·laborar amb la **Xarxa SAI LGBTI** i promoure la seva implementació a tot el territori català.
- › Treballar per la implementació definitiva del servei de **Salut Trans* (Trànsit)** a tot el territori català.
- › **Suport i assessorament** en xarxa relacionats amb ajudes i tràmits amb l'administració.
- › **Potenciar** a les persones i les associacions LGBTIQ del territori.

Ens pots trobar a:

www.xarxalgbtiq.cat

twitter.com/XarxaLGBTIQ • facebook.com/xarxalgbtiqterritori • instagram.com/xarxalgbtiqterritori